БУТУН ДУНЁ ПРОЛЕТАРЛАРИ, БИРЛАШИНГИЗ!

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

ЎЗБЕКИСТОН КП ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ ВА ШАҲАР КОМИТЕТЛАРИ, МЕҲНАТКАШЛАР ДЕПУТАТЛАРИ ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ ҲАМДА ШАҲАР СОВЕТЛАРИНИНГ ОРГАНИ

12 ЙИЛ ЧИҚИШИ

№ 164 (3136).

22 август ЯКШАНБА 1965 йил

Баҳоси 2 тийин.

«Ўзбекистон ССР беш йиллиги» совхозида мўл пахта ҳосили етиштириляпти. Деҳқонлар фидокорона меҳнат қилишиб, августнинг ҳар бир кунидан самарали фойдаланяптилар. Бу ерда ҳосилга ҳосил қўшиш тўхтовсиз давом этмоқда. Механизатор ўртоқ Т. Қодиров ўзи раҳбарлик қилаётган звено пахтазорини сўнгги марта сифатли культивациядан чиқарди. Ҳозир звенода етилган кўсаклар жуда кўп. Суратда: ўртоқ Т. Қодиров.

В. Сироткин фотоси.

ДАЛА ШИЙПОНИ

Олтин куз. Айниқса серқуёш Ўзбекистонимизнинг кузи бўлакча. Зийнатлари бебаҳо. Ҳаммаёқ тўкин-сочин. Халқимизнинг миллий ифтихори бўлмиш «оқ олтин» ҳам ана шу фаслда очилади. Бу паллада деҳқон меҳнати ҳар қачонгидан ҳам қизиб, авжига чиқади. Йил бўйи қилинган меҳнат меваси йиғиб-териб олинади. Ана шу олтин кузда ҳамманинг ўрни далада бўлади. Деҳқон кечалари ҳам хирмон бошида, дала шийпонларида — план ва мажбуриятларни бажариш учун бораётган жанговар кураш вахтасида сергак туради. Демак, дала меҳнаткашларининг иккинчи уйи — дала шийпонлари яна ҳам гавжум бўлади. Чарчаганда шу ерда ҳордиқ чиқарилади, дам олинади.

Бунинг туб моҳиятига тушунган колхоз ва совхозларнинг партия ва комсомол ташкилотлари дала шийпонларини доим назар-эътиборда тутадилар. Колхозчиларнинг бемалол меҳнат қилишлари ва маданий дам олишлари учун барча қулайликларни яратганлар. Масалан, Янгийўл районидаги Охунбобоев номли колхознинг дала шийпонлари кўнгилли ҳордиқ чиқарадиган оромгоҳ жойларга айланган. Ҳар бир шийпон пешайвонлик қилиб ишланган. Ҳаво иссиқроқ бўлганда колхозчилар олди очиқ айвонда ўтиришса, совуқ тушиши билан иссиқ хоналарга киришади. Ҳамма шийпонларда радиоприёмник бор. Кўчма кутубхоналар ишлаб турибди. Шийпон қизил бурчагида хоҳлаган газета ва журналларни топиб ўқишингиз мумкин. Ёш болали аёллар учун алоҳида хоналар ажратилган. Агитатор ва лекторлар шийпонга тез-тез келиб туришади. Ўрта Чирчиқ районидаги «Полярная звезда», «Ленин йўли», Юқори Чирчиқдаги «Политотдел», Орджоникидзе районидаги «Қизил Ўзбекистон» колхозлари, «Ўзбекистон ССР беш йиллиги», «Назарбек» совхозларида ҳам ана шундай намунали дала шийпонлари бор.

Область партия комитети пропаганда ва агитация бўлими ташкил этган иккита агитбригада қишлоқларда ўн кундан ортиқ бўлди. Агитбригадалар составида малакали лекторлар, врачлар, тарбиячилар бор эди. Агитбригада аъзолари дала шийпонларини жиҳозлаш, пахтакорларга қулай маданий-маиший шароит яратиб бериш борасида колхоз ва совхозларнинг партия ташкилотларига яқиндан ёрдам бердилар. Шунингдек агитбригада аъзолари дала меҳнаткашлари орасида лекция ва суҳбатлар ўтказишди. Врачлар зарур кишиларга медицина хизмати кўрсатишди. «Билим» жамиятининг область бўлими, пойтахт театр ва концерт коллективлари ҳам қишлоққа чиқадилар. Область маиший хизмат кўрсатиш бошқармаси ремонт устахоналарининг бир неча сайёр группаларини тузиб дала шийпонларига йўллайди. Хуллас, дала шийпонларида колхозчилар учун барча қулайликлар муҳайё қилинади.

Областимизда дала шийпонларига аҳамият бермаётган айрим колхоз ва совхозлар ҳам йўқ эмас. Бу колхоз-совхоз раҳбарлари турли баҳоналар кўрсатиб, дала шийпонларини ўз ҳолига ташлаб қўйишган. Оққўрғон районидаги «Москва» колхозида ва Бўка районидаги баъзи совхозларда худди шундай аҳволни кўриш мумкин.

КПСС Марказий Комитетининг март Пленуми қишлоқ хўжалиги экономикасини янада юксалтириш, деҳқонларнинг маданий-маиший аҳволини кескин яхшилаш режаларини белгилаб берди. Бу ғамхўрликдан ғоят мамнун бўлган областимиз меҳнаткашлари она-Ватанга 315 минг тонна «оқ олтин» бериш учун ғайрат камарини маҳкам боғлаганлар. Бу улуғ вазифани бажариш йўлида меҳнат қилаётган азаматлар учун барча маданий-маиший шароитни яратиб бериш партия ташкилотлари ва хўжалик раҳбарларининг шарафли бурчидир. Ҳар бир дала шийпони маданий ҳордиқ чиқариш ва оммавий-сиёсий ишлар маркази бўлмоғи лозим. Механизаторлар, теримчилар учун алоҳида шароит яратилиши керак. Токи улар ҳеч нарсага мунтазир бўлмасинлар. Район матлубот жамиятлари савдони бевосита дала шийпонларида ташкил этсинлар, кўчма автолавкалар уюштирсинлар. Дала шийпонида кун бўйи қайноқ чой, иссиқ овқат муҳайё бўлиши зарур. Медицина ходимлари ҳам эндиликда асосий хизмат кўрсатиш жойини далага кўчиришлари керак. Дала шийпонларида зарур дори-дармонлар солинган аптечкалар бўлсин. Колхоз сартарошлари, кийим-кечак, пойафзал усталари шийпонларга тез-тез келиб колхозчилар ва совхоз ишчилари хизматида бўлишлари керак.

Ёш болали аёлларнинг унумли меҳнат қилишлари учун қулай шароит яратиб бериш шарт. Бунинг учун ҳар қайси дала шийпонида мавсумий боғча ва яслилар очиш, уларга тарбия ишини севадиган аёлларни тайинлаш лозим. Далада ишлаётганларга кино хизмати кўрсатиш, концертлар уюштириш муҳим аҳамиятга эга. Бадиий ҳаваскорлик тўгараклари колхозчиларга хизмат қилсин. Кўчма кутубхоналар ташкил этиб, китобларни бевосита дала шийпонларида тарқатиш лозим.

Оммавий агитация ишлари ҳар қачонгидан қизитиб юборилиши керак. Лекторлар, агитаторлар доимо деҳқонлар орасида бўлсин. Илғор кишиларни дала шийпонларида чиқадиган деворий газета ва «Жанговар варақа»ларда пропаганда этиш, қолоқларни танқид қилиш ишимизнинг ривожига ижобий таъсир кўрсатади. Ҳар ишда бўлганидек бу соҳада ҳам коммунистлар ва комсомоллар авангард бўлмоқлари лозим.

Чаноқларда оппоқ дурдоналар мавж урадиган пайтлар яқин. Деҳқон учун янада долзарб кунлар бошланади. Колхоз ва совхозларнинг раҳбарлари, бошланғич партия ташкилотлари, район партия ва комсомол комитетлари ҳамма ерда дала шийпонларини бу масъулиятли кампанияга намунали тайёрлаш учун барча чора-тадбирларни кўришлари зарур.

Ҳар бир звено, участка, дала шийпони деҳқонни ўзига чорласин. Уларни унумли ва фидокорона меҳнатга руҳлантирсин.

90 ПРОЦЕНТИ МАШИНА БИЛАН

Пайкал оралаб келаётган звено бошлиғи эгат ўртасига келиб тўхтади. Энгашиб бир туп ғўзадаги кўсакларни санай бошлади. Кейин унинг юзида қувонч ифодаси пайдо бўлди. Ҳосил чакки эмас. Ўртача ҳар тупда ҳозирнинг ўзида 10 тадан бўлиқ кўсак. Демак қилинаётган меҳнат зое кетмаган. Деҳқонларнинг йил бўйи тер тўкиб қилган ишлари меваси мана энди ўзини кўз-кўз қилиб турибди. Ҳа, яна бир неча кун ўтади. Бу кўзни қамаштирувчи кўсаклар ниш уриб «оқ олтин»ни кўрсатади.

Ҳайитқул ака пешонасида пайдо бўлган маржон терларини артиб ўрнидан турди. Дадил қадамлар билан деҳқонлар ишлаётган томонга бурилди. Сувчиларда тиним йўқ. Розиқул билан Мирҳамид акалар туни билан ишлаган бўлишларига қарамай, ҳозир янги картага сув таришни давом эттиряптилар. Хўв наригi катта картада эса Турдиниса, Рихси ва бошқа бир неча колхозчи ўзларига бириктириб қўйилган майдондаги ғўзаларни бегона ўтдан тозалашяпти. Экин машинабоп қилиб парвариш қилинмоқда.

Ўртоқ Ҳайитқул Ҳамроев бошлиқ звено аъзолари 82 гектар майдонда мўл ҳосил тўплашаяпти. Бу ерда мўл ҳосил етиштириш деҳқонларнинг одатига айланиб қолган. Улар ёзи билан ҳалол меҳнат қилишади, ҳосил етиштирилгач, уни машиналар ёрдами билан териб олишга куч беришади. Ҳар сафаргидек ўтган йили ҳам теримга пухта ҳозирлик кўрилди. Натижада машина билан пахта териш плани анча ошириб бажарилди. Бу эса ҳаражатни камайтириб, даромадни кескин равишда оширди. Звено аъзолари пландагига қўшимча равишда 16448 сўм пул даромад қилдилар. Ҳар бир деҳқон сердаромадли бўлиб қолди. Звено бошлиғининг ўртача ойлик иш ҳақи 300 сўмдан, звено аъзолариники эса салкам 140 сўмданга тушди. Ҳар гектардан 20 ўрнига 28 центнердан ҳосил етиштирилди.

Шундан бери деҳқонлар механизацияга зўр ихлос қўйишган. Улар йил давомида қатор ораларига ишлов беришда машинадан моҳирлик билан фойдаландилар. Ёмон бўлмади. Ишга барака кирди. Энди улар пахтани машина билан териб олишга шай бўлиб туришибди. Звено аъзолари ернинг технологик карталарини ҳисобга олиб, ҳосилнинг 90 процентини «зангори кема»лар ёрдами билан териб олишга бел боғлашган. Ҳосилдорликчи? Гектар бошига оладиган пахтамиз 30 центнердан кам бўлмайди, деб айтишяпти. Машина теримига ажратилган ерларни алоҳида меҳр-муҳаббат билан парвариш қилинса ҳосил нес-нобуд бўлмайди. Пайкаллар бегона ўтлардан тозаланса, терилган пахталарнинг ҳаммаси биринчи сортларга топширилади. Звено аъзолари ана шунинг учун ҳам пайкалларда ва ғўза атрофида бегона ўт бўлмаслиги учун ҳаракат қилишмоқда. Звенога ажратилган терим машинаси аллақачон ремонтдан чиқариб қўйилди. Трактор айланадиган майдончалар эса тайёрланяпти. Кўприк ва йўллар ремонт қилинмоқда.

Звено бошлиғи билан гаплашиб қолсангиз «зангори кема»ларнинг ишидан миннатдор эканлигини дарҳол пайқаб оласиз. Бу бежиз эмас. Деҳқонлар машинага куч берганларидан бери теримни тез тамомлашмоқда. Ҳар йили ҳам пахта тайёрлаш плани икки ҳафтада бажариляпти. Звено бошлиғи деҳқончилик маданиятини пухта ўрганиб олган. Шу билан бирга «пўлат от»ни ҳам моҳирлик билан ўзи бошқаряпти. Унинг терган пахтаси хирмонларга барака киритади. Бу йил звено бошлиғи камида 100 тонна пахтани машинада термоқчи.

— Биз, — дейди звено бошлиғи, — дефолиацияни қисқа вақтда сифатли ўтказиб, ғўзамизни тезроқ ёппасига очилишига ҳаракат қиламиз. Бу эса ҳосилни уюшқоқлик билан қисқа муддатда териб олишимизни таъминлайди. Ана шундай қилсак мажбуриятимизни шараф билан бажарамиз.

М. ОТАҚУЛОВ,
Ўрта Чирчиқ районидаги Энгельс номли колхоз.

ЧОРВАДОРЛАР ЗАФАРИ

«ХИМИК» СОВХОЗИ ГЎШТ ВА СУТ ТОПШИРИШ ЙИЛЛИК ПЛАНИНИ БАЖАРДИ

«Химик» совхозининг коллективи КПСС Марказий Комитетининг март Пленуми қарорларини ҳаётга тадбиқ этабориб, давлатга сут топшириш йиллик планини 101 процент ва гўшт топшириш планини 110 процент адо этди. Ҳаммаси бўлиб 505 тонна сут ва 46,4 тонна гўшт етиштирилди. Сут топшириш плани ўтган йилдагига нисбатан 20 кун олдин бажарилди. 1964 йилнинг шу муддатидагига нисбатан 50 тонна кўп сут топширишга муваффақ бўлинди. Шу йилнинг ўтган етти ойи мобайнида ҳар бир бош сигирдан ўрта ҳисобда 1830 литрдан сут соғиб олинди. Ҳар бир центнер сутнинг таннархи 14 сўм 60 тийинни ташкил этди.

Бундай зафарга эришишда совхознинг илғор сут соғувчиларидан Мария Гамора ва Таслима Мустафоева ўртоқларнинг хизмати катта бўлди. Улар ҳозиргача ҳар бир бош сигирдан 2562—2669 литрдан сут соғиб олишга муваффақ бўлдилар.

Совхоз чорвадорлари ўз имкониятларини ҳисоблаб чиқиб, давлатга пландан ташқари яна 100 тонна сут ва 3 тонна гўшт етказиб беришга қарор қилдилар.

ТАШВИШЛИ СИГНАЛ

БЕПАРВОЛИК

Шу кунларда ҳар бир литр сувдан тўғри фойдаланиб экинига қўйган деҳқон ютади. Ниҳоллар чанқаб қолмайди. Ҳар туп ғўзада салмоқли кўсаклар етишади. Лекин айрим жойларда сувдан фойдаланишга ҳали ҳам етарли аҳамият берилмаяпти. Колхоз раҳбарлари қачон қараманг, сув танқислиги ҳақида узундан-узоқ гапирадилар-у, аммо берилган сувдан тўғри фойдаланишни хаёлларига келтиришмайди.

Юқори Чирчиқ районидаги бир қатор хўжаликларда ана шундай кўнгилсиз ҳодисалар рўй беряпти. Буни Свердлов номли колхоз мисолида ҳам кўриш мумкин. Колхознинг кўпгина карталарида ғўзани қондириб суғориш унутиб қўйилган. Пахта учун берилган сув ариқларда бекордан-бекорга оқиб ётибди. Сувчиларнинг иши устидан назорат ўрнатилмаган. Бу ерда ғўзани икки сменада суғориш йўлга қўйилмаган.

«Ленинский путь» колхозида ҳам шундай аҳвол. Бу ерда ҳар кунига икки кубометрдан сув олинаяпти. Айрим участка ва бригадаларда иш ёмон ташкил этилганлиги орқасида 10—12 гектар ўрнига 3 гектардан ер суғориляпти, холос.

Кези келганда шуни ҳам айтиш керакки, район раҳбарлари, айниқса ишлаб чиқариш бошқармасининг ходимлари сувдан фойдаланиш ишини ҳамма хўжаликларда намунали ташкил қилишга етарли эътибор бермаяпти. Ҳозир ғўзани қондириб суғориш ғоят катта аҳамиятга эгадир. Ҳар бир картада кўпроқ нам бўлишига эришиш кечиктириб бўлмайдиган вазифалардан биридир. Буни юқоричирчиқликлар унутмасликлари керак.

Л. МУҲАММАДНАЗАРОВ,
область сув хўжалиги бошқармасининг сувдан фойдаланиш бўлими инженери.

Мамлакатлар Одамлар Воқеалар

БИРМА ИТТИФОҚИ РЕВОЛЮЦИОН КЕНГАШИ ВА МИНИСТРЛАР СОВЕТИ РАИСИ НЕ ВИННИНГ СССРГА КЕЛИШИ ТЎҒРИСИДА

СССР Олий Совети Президиуми ва Совет ҳукумати Бирма Иттифоқи революцион кенгаши ва Министрлар Советининг раиси генерал Не Винни расмий визит билан Совет Иттифоқига келишга таклиф этди. Не Вин бу таклифни миннатдорчилик билан қабул қилди.

Ўзаро келишувга мувофиқ, генерал Не Вин Москвага шу йил 15 сентябрда келади.

Конго (Браззавиль) президенти шарафига

СССР Олий Совети Президиуми ва СССР ҳукумати Конго Республикасининг (Браззавиль) президенти, Миллий революцион ҳаракат партиясининг бош секретари Альфонс Массамба-Деба шарафига 20 августда катта Кремль саройида қабул маросими ўтказдилар.

Қабул маросимида ҳурматли меҳмон билан бирга унга ҳамроҳ бўлган давлат ва партия арбоблари, шунингдек Конгонинг (Браззавиль) СССРдаги элчиси Абель Толей Ганга ҳам бор эди.

Қабул маросимида Совет томонидан Г. И. Воронов, А. И. Микоян, Н. В. Подгорний ва бошқалар ҳозир бўлдилар.

Меҳмонлар орасида СССРдаги дипломатия ваколатхоналарининг бошлиқлари, шунингдек совет ва чет эл журналистлари бор эди.

Самимий, дўстона вазиятда ўтган қабул маросими вақтида А. И. Микоян билан Альфонс Массамба-Деба нутқ сўзладилар. (ТАСС).

ГРЕЦИЯНИНГ ЯНГИ ҲУКУМАТИ ТУЗИЛДИ

АФИНА, 20 август. (ТАСС). Грециянинг 15 министр ва министр ўринбосарларидан иборат янги ҳукумати тузилди. Янги ҳукуматнинг бош министри Илиас Циримокос айни вақтда ташқи ишлар министри вазифасини ҳам бажаради. Янги кабинет министрлари бугун король Константинга қасамёд қилдилар. Циримокос кабинети келгуси ҳафта бошида парламент муҳокамасига тақдим этилади. Парламент бу составни маъқуллаши лозим.

ДЕМОКРАТЛАР ТАЪҚИБ ҚИЛИНМОҚДА

АФИНА, 20 август. (ТАСС). Умумий меҳнат конфедерацияси муваққат раҳбарлигининг шу конфедерация бош секретари Н. Папагеоргиу бошчилигидаги тўққиз аъзоси биринчи инстанция судининг қарори билан вазифаларидан бўшатилди. Уларнинг «айби» шуки, улар Греция меҳнаткашларининг конституцияни ҳимоя қилиб ва Г. Папандреу қонуний ҳукумати ҳокимиятини тиклаш учун бўлиб ўтган умуммиллий забастовка ташаббускорлари бўлган эдилар.

Лож Сайгонга келди

НЬЮ-ЙОРК, 20 август. (ТАСС). Американинг Жанубий Вьетнамдаги элчиси қилиб яқинда тайинланган Кэбот Лож бугун Сайгонга келди. Аэродромда Лож нутқ сўзлаб, АҚШ Жанубий Вьетнамда олиб бораётган уруш «Вьетнамда чинакам революция қилиш имкониятини беради», деб сурбетларча эътироф қилди.

Шарқий Африка мамлакатлари бошлиқларининг музокаралари тамом бўлди

НАЙРОБИ, 20 август. (ТАСС). Шарқий Африкадаги уч мамлакат бошлиқлари — Кения Республикасининг президенти Жомо Кениата, Танзания Республикасининг президенти Жулиус Ньерере ва Уганда бош министри Милтон Оботе ўртасидаги музокаралар бугун бу ерда тамом бўлди. Музокаралар уч мамлакат ўртасидаги иқтисодий ҳамкорликни кенгайтириш масалаларига бағишланди.

Бугун бу ерда эълон қилинган қўшма ахборотда бундай дейилади: Шарқий Африкадаги уч мамлакатнинг бошлиғи ўз музокараларини давом эттириб, шу ойнинг охирида Кения пойтахтида яна учрашиш тўғрисида келишиб олдилар. Кения, Танзания ва Уганда давлатларининг бошлиқлари Шарқий Африкадаги мамлакатлар ўртасидаги ҳамкорликни янада кенгайтириш йўлларини қидиришга қатъий қарор берганликларини ва тайёр эканликларини таъкидладилар.

Перу партизанлари курашмоқдалар

ГАВАНА, 20 август. (ТАСС). «Сўллар революцион ҳаракати»нинг партизан отрядлари Перунинг марказий қисмидаги Аукипампа ва Югорпампа посёлкаларида жойлашган ҳукумат кучлари постларига ҳужум қилдилар.

Бу районга қўшинларнинг йирик қисмлари, ҳужум қилувчи отрядлар, полиция кучлари ва партизанлар билан курашувчи рота юборилди.

Пренса Латина агентлигининг хабар беришича, Перу пойтахти Лима шаҳрида Либертад шимолий департаментида партизанлар билан ҳукумат қўшинлари ўртасида янги-янги тўқнашувлар бўлганлиги маълум бўлди.

Перу ҳарбий ҳаво кучларининг Америкада ишлаб чиқарилган самолётлари мамлакат жанубий қисмидаги турли районларни ўққа тутиш ва бомбардимон қилишни давом эттирмоқда. Партизанлар бор деб тахмин қилинган Хунин департаменти айниқса кўп ўққа тутилмоқда ва бомбардимон қилинмоқда.

АРГЕНТИНАДА КОММУНИСТЛАР ТАЪҚИБ ҚИЛИНМОҚДА

БУЭНОС-АЙРЕС. 20 август. (ТАСС). Федерал судья Леопольдо Инсаурральде Аргентинадаги ёш коммунистларни таъқиб қилиш тўғрисида фармойиш чиқарди. Ана шу важ билан полиция Буэнос-Айресда Коммунистик партиянинг биносига, шу жумладан Марказий Комитет биносига бостириб кирди. Ҳужум вақтида юздан кўпроқ киши қамоққа олинди. Бир киши ярадор бўлди.

ТИНЧЛИККА ТАҲДИД

ДЕҲЛИ. Американикларнинг Вьетнамдаги ёвузликларини қоралашни бутун дунёдаги миллион-миллион кишилар ўзларининг маънавий бурчлари, деб ҳисобламоқдалар, деб ёзади ҳафталик «Экономик уикли» газетаси. Американиклар сўнгги ойлар мобайнида урушни кенгайтиришга онгли равишда ҳаракат қилиб келмоқда, дейди сўнгра газета. Уларнинг бу ҳаракати Африка—Осиёдаги биронта мамлакатда на ошкора, на пинҳона бўлса-да, маъқулланаётгани йўқ. (ТАСС).

Вьетнам Демократик Республикаси пойтахти Ханойнинг марказий кўчаларидан бири. В. Соболев фотоси. (ТАСС фотохроникаси).

ТЕЛЕТАЙП ЛЕНТАСИДА

● Венгрия Халқ Республикаси Министрлар Советининг раиси Дьюла Каллаи Венгрияга визит билан келган Араб мамлакатлари иттифоқи бош секретари Абдил Холиқ Хасун билан учрашди. Самимий вазиятда ўтган учрашув вақтида халқаро аҳволга, Араб мамлакатлари иттифоқи ва тинчликни ҳимоя қилишга тааллуқли энг муҳим масалалар юзасидан фикрлашиб олинди.

● Германия Демократик Республикаси давлат кенгаши раисининг таклифига биноан, Бирлашган Араб Республикаси президентининг ўринбосари Ҳасан Иброҳим ГДРга келган эди. Германия Демократик Республикаси давлат кенгаши раисининг ўринбосари Геральд Геттинг Ҳасан Иброҳимни қабул қилди. Икки ўртада бўлган суҳбат давомида ҳар иккала мамлакат ўртасидаги ўзаро муносабатлар муваффақиятли ривожланиб бораётганлиги мамнуният билан қайд қилинди, империализмга ва мустамлакачиликка қарши, тинчликни сақлаш учун кураш масалаларида ҳар иккала томон бир-бирларининг фикрларини англаганликлари таъкидланди.

(ТАСС).

ПОМИРДАГИ ТАНТАНАЛАР

ХОРУҒ (Тожикистон ССР), 21 август. (ТАСС мухбири). Бу ерда тантанали вазиятда меҳнаткашлар депутатлари Тоғли Бадахшон область советининг юбилей сессияси бўлди. Область партия комитетининг биринчи секретари М. Назаршоев муҳим воқеа — Совет Помирининг 40 йиллигига бағишлаб доклад қилди. Сессияда Помир меҳнаткашларининг вакиллари, Тожикистон Коммунистик партияси ва ҳукуматининг раҳбарлари, қардош иттифоқдош республикалардан келган кўпгина меҳмонлар қатнашдилар.

Совет делегацияси Москвага қайтиб келди

МОСКВА, 21 август. (ТАСС). КПСС Марказий Комитети Президиуми аъзоси, КПСС Марказий Комитетининг секретари, СССР Министрлар Совети раисининг ўринбосари А. Н. Шелепин бошчилигидаги совет делегацияси бугун Москвага қайтиб келди.

Делегация Корея озод бўлганлигининг 20 йиллиги байрамида қатнашиш учун Пхеньянга борган эди.

МЕҲНАТКАШЛАР ДЕПУТАТЛАРИ ТОШКЕНТ ШАҲАР СОВЕТИНИНГ III СЕССИЯСИНИ ЧАҚИРИШ ТЎҒРИСИДА

Меҳнаткашлар депутатлари Тошкент шаҳар Советининг III сессияси шу йил 24 августда Округ офицерлар уйи (Энгельс кўчаси, 13) залида кундуз соат 3 да чақирилади.

Тошкент шаҳар Совети ижроия комитети III сессия муҳокамасига «Меҳнаткашлар депутатлари Тошкент шаҳар ва район Советлари ижроия комитетлари иш услуби ҳамда методларининг ҳозирги аҳволи ва уларни яхшилаш» тўғрисидаги масалани қўяди.

Депутатлар ўша жойда кундуз соат 2 дан рўйхатга олинадилар.

ТОШКЕНТ ШАҲАР СОВЕТИ ИЖРОИЯ КОМИТЕТИ.

БУЮК НАЗАРИЙ КАШФИЁТ

Бундан ярим аср муқаддам 1915 йил 23 августда Женевада РСДРПнинг Марказий Органи — нолегаль газета — «Социал Демократ»да В. И. Лениннинг «Европа Қўшма Штатлари шиори тўғрисида» сарлавҳали мақоласи босилиб чиқади. В. И. Ленин ҳажм жиҳатдан жуда кичик, аммо бир дунё мазмунга эга бўлган ана шу мақоласида империализмни чуқур анализ қилиш асосида социалистик революция масаласини янгича ҳал этиб берди.

Маълумки, капиталистик тузумнинг вужудга келиши, тараққий этиши ва муқаррар халок бўлиш қонунлари буюк назариётчилар — Маркс ва Энгельс томонидан кашф этилган эди. Маркс билан Энгельс монополистик капитализмга қадар бўлган даврда яшадилар. У пайтда капитализм нисбатан тинч тараққий этиб, унинг зиддиётлари кескин тус олмаган ва сиртга чиқмаган эди. Ана шундай тарихий шароитда Маркс билан Энгельс 1848—1849 йиллар революцияси сабоқларини умумлаштириб, тўхтовсиз революция ғоясини, бир мамлакатда социализм ғалаба қозониши мумкин эмаслиги тўғрисидаги ва пролетар революцияси барча илғор капиталистик мамлакатларда бир вақтда ғалаба қилган тақдирдагина социализмнинг ғалаба қилиши мумкинлиги тўғрисидаги формулани илгари сурдилар. Бу Маркс ва Энгельс яшаган монополистик капитализмгача бўлган давр учун, капитализм тараққиёти юқорилаб борган давр учун бирдан-бир тўғри формула эди.

(В. И. ЛЕНИННИНГ «ЕВРОПА ҚЎШМА ШТАТЛАРИ ШИОРИ ТЎҒРИСИДА» ДЕГАН МАҚОЛАСИНИНГ 50 ЙИЛЛИГИ МУНОСАБАТИ БИЛАН)

◆ ◆

XX асрнинг бошларида капитализм янги босқичга — империализм босқичига ўтади ва у Ленин таърифи билан айтганда, ўсиб, ер юзи аҳолисининг жуда катта кўпчилигини бир тўда «илғор» мамлакатлар мустамлака қилиб эзадиган ва молиявий йўл билан бўғиб ташлайдиган дунё системасига айланди. В. И. Ленин империализмни классик таърифлаб бундай деган эди:

«Империализм — ривожланишнинг монополиялар билан молия капиталининг хукмронлиги вужудга келган, капитални четга чиқариш жуда катта аҳамиятга эга бўлиб қолган, халқаро трестлар ўртасида дунёни бўлиш бошланган ва энг йирик капиталистик мамлакатлар томонидан бутун ер юзи территориясини бўлиб олиш тамомланган босқичидаги капитализмдир». (Асарлар, 22 том, 294 бет).

В. И. Ленин марксистлар ичида биринчи бўлиб империализмни, капитализм тараққиётининг энг юқори ва шу билан бирга энг сўнгги босқичи, деб илмий равишда, марксистик анализ қилиб берди, унинг бутун маразларини ва муқаррар халок бўлишининг шарт-шароитларини кўрсатиб берди, империализмни чириб бораётган, ўлаётган капитализм, деб таърифлади. Империализм даврида капитализмнинг ҳамма зиддиятлари — меҳнат билан капитал ўртасидаги, мустамлака ва қарам мамлакатлар билан мустамлакачи мамлакатлар ўртасидаги ва ниҳоят капиталистик мамлакатларнинг ўзлари ўртасидаги зиддиятлар шундай кучайиб кетадики, улар капитализмни халокат ёқасига олиб келиб қўяди. В. И. Ленин шуларга таяниб капитализмнинг умумий кризиси ҳақидаги асосий қоидаларга асос солди ва империализм социалистик революция арафаси деган хулосани илмий равишда асослаб берди.

Маркс ва Энгельс яшаган замондан тубдан фарқ қиладиган империализм даврида социалистик революция бевосита кун тартибига қўйилади. Давр, пролетариат синфий курашининг янги шароити социалистик революция масалаларини янги тарихий шароит заминида ҳал этишни тақозо қилар эди.

В. И. Ленин социалистик революция тўғрисидаги Маркс ва Энгельс томонидан олға сурилган қоида — социализм барча ёки кўпчилик капиталистик мамлакатларда бир вақтда ғалаба қилади, деган формула эндиликда янги тарихий шароитга тўғри келмайди, у эскириб қолди, бу қоидани марксистик назарияга асосланиб туриб, қайтадан кўриб чиқиш зарур деган хулосага келади.

Буюк марксист империализмни ҳар томонлама текшириб, империализм даврида капитализм иқтисодий ва сиёсий жиҳатдан нотекис ривожланиши қонунини кашф этди, капитализм тараққиёти ниҳоят даражада нотекис, сакраб-сакраб конфликт билан борадиган тусга киришини кўрсатиб берди. Капитализм иқтисодий ва сиёсий тараққиётининг нотекислиги оқибат натижада империалистик урушларни муқаррар қилиб қўяди. Бу урушлар эса империализм кучларини заифлаштиради, империализм энг заиф бўлган жойда унинг занжирларини узиб ташлаш имконияти вужудга келади. Бундан В. И. Ленин социализм империализм даврида барча капиталистик мамлакатларда бир вақтнинг ўзида ғалаба қозониши мумкин эмас, социализм даставвал бир неча ва ҳатто айрим олинган бир капиталистик мамлакатда ғалаба қозониши мумкин, деган хулосага келади. Бу буюк кашфиётни В. И. Ленин биринчи марта ўзининг «Европа Қўшма Штатлари шиори тўғрисида» деган тарихий мақоласида ифодалаб берди.

«Иқтисодий ва сиёсий тараққиётнинг нотекислиги, — деб ёзган эди бу мақолада В. И. Ленин, — **капитализмнинг шак-шубҳасиз қонунидир. Бундан шу келиб чиқадики, социализм дастлаб бир неча ёки хатто айрим олинган бир капиталистик мамлакатда ғалаба қозониши мумкин»** (Асарлар, 21 том, 366—367 бетлар).

Социалистик революция генийси В. И. Ленин бир йилдан кейин ўзининг машҳур «Пролетар революциясининг ҳарбий программаси» деган мақоласида шу масалага яна қайтиб, империализм давридаги социалистик революцияга ўз қарашларини янада ривожлантиради.

«Капитализм турли мамлакатларда ғоят даражада нотекис ривожланиб боради. Товар ишлаб чиқариш шароитида бошқача бўлиши ҳам мумкин эмас. Бундан келиб чиқадиган қатъий хулоса шуки, социализм барча мамлакатларда бир вақтда ғалаба қозона олмайди. У дастлаб бир ёки бирнеча мамлакатда ғалаба қозонади, қолган мамлакатлар эса бирмунча вақтгача буржуа мамлакатлари ёки ҳали буржуа тараққиёти даражасига етмаган мамлакат бўлиб қолаберади». (Асарлар, 23-том, 82 бет).

Ленинча бу формула давримизнинг энг буюк назарий кашфиёти бўлди. «Европа Қўшма Штатлари шиори тўғрисида» деган мақолада Ленин томонидан олға сурилган айрим олинган бир мамлакатда социализм ғалаба қозониши мумкин деган формуланинг аҳамияти шундаки, у айрим олинган мамлакат пролетариати учун революцион истиқбол йўлини очиб берди, ўз миллий буржуазиясига қарши курашни кучайтиришда пролетариатнинг ташаббусини ошириб юборди, уларда социалистик революция ғалабасига бўлган ишончни мустаҳкамлади. Бу назария Улуғ Октябрь социалистик революцияси ғалабаси учун, мамлакатимизда социализм қурилиши учун олиб борилган курашда Коммунистик партия учун асосий дастур, раҳбар принцип бўлди.

Ленинча социалистик революция назарияси Маркс таълимотига қотиб қолган бир нарса деб қаровчи, Маркс ва Энгельснинг формуласига ёпишиб олган догматикларга қақшатғич зарба бўлиб тушди. Марксизмнинг эскириб қолган формуласига ёпишиб олган оппортунистлар марксизмнинг социалистик революция тўғрисидаги буюк таълимотини янги тарихий шароит талабига кўра ривожлантириш, уни янги қоида ва формулалар билан бойитишда ожиз эдилар.

Устоз Лениннинг доҳийлиги ва улуғворлиги шунда бўлдики, у марксизмни янги тарихий шароитларга татбиқ этиб, ўзига хос генийлик ва моҳирлик билан ижодий равишда ривожлантирди, марксизмнинг моҳиятини унинг ҳарфидан ажрата билиш намунасини кўрсатди.

В. И. Ленин айрим олинган бир капиталистик мамлакатда социализм ғалаба қозониши мумкин деган марксистик назарияни ишлаб чиқиб, социалистик революция масаласида троцкизмнинг майда буржуа моҳиятини очиб ташлади, Троцкийнинг «оригинал перманент революция» назариясининг асоссизлигини, унинг революцион практикадан мутлақо ажралиб қолганлигини кўрсатиб берди.

Троцкий ленинча қоидага қарши ўлароқ, капиталистик мамлакатларнинг нотекис ривожланиши масаласини уларнинг экономикаси даражаси билан чалкаштириб, бир мамлакатда социализм ғалаба қозониши мумкинлигини инкор этар эди. Шунинг учун ҳам у, «Европа Қўшма Штатлари» шиорини қўллаб-қувватлади ва уни умумевропа революциясининг зарур шарти деб ҳисоблади. Маълумки, бу шиор дастлаб 1914 йилнинг 1 ноябрида РСДРП Марказий Комитетининг «Уруш ва Россия социал демократияси» манифестида энг яқин сиёсий шиор тариқасида олға сурилган эди. Унинг мазмуни герман, австрия ва рус монархиясини революцион йўл билан ағдариб ташлашни билдирарди. Бироқ, Ленин ўзининг «Европа Қўшма Штатлари шиори тўғрисида» деган мақоласида империализмнинг иқтисодий шарт-шароитларини, чунончи: четга капитал чиқариш, дунёнинг «илғор», мустамлакачи мамлакатлар томонидан бўлинишини ҳисобга олиб, «Европа Қўшма Штатлари» сиёсий ҳамда иқтисодий жиҳатдан нотўғри шиор эканлигини исбот қилиб берди. Ленин таъбирича бу шиор ё айрим мамлакатлар ўртасида мустамлакалар, таъсир доиралари ва бошқаларни бўлиб олингани ҳолда жаҳон хўжалигида ишларни план асосида олиб боришни кўзда тутадиган ва демак, капитализм даврида амалга ошмайдиган шиордир, ёки бу — мустамлакани янада кучлироқ эзиш ва хийла тез ривожланаётган Япония билан Американи талаш учун Европадаги буюк давлатлар ўртасида тузилган муваққат иттифоқдан иборат реакцион шиордир. Мана шуларни назарда тутиб, Ленин демократия ва социализм учун кураш вазифаларига зид бўлган бу шиорни кун тартибидан олиб ташлашни зарур деб ҳисоблади.

Айрим олинган бир капиталистик мамлакатда социализм ғалаба қозониши мумкин деган ленинча қоида нақадар тўғри эканлиги Улуғ Октябрь социалистик революциясининг ғалабаси билан тўла тасдиқланди. Улуғ Октябрь ленинча социалистик революция назариясининг классик равишда амалга оширилиши бўлди. Ана шу назарияга амал қилиниши натижасида империализмнинг энг заиф жойидан унинг фронтини ёриб ўтиш, занжирини узиб ташлаш мумкин бўлди. Бунинг натижасида империализм фронти ёриб ўтилган мамлакатда социализм ғалаба қозониши мумкин бўлди. Бу мамлакат улуғ Ленин мамлакати, ленинизм ватани — Россия бўлди.

Улуғ Лениннинг ўлмас таълимоти билан қуролланган қаҳрамон совет халқи социализм ғалабасини тўла ва узил-кесил таъмин этиб, эндиликда шонли Коммунистик партия раҳбарлиги остида коммунизм жамиятининг муҳташам биносини муваффақиятли равишда бунёд этмоқда.

Султон ОРИПОВ,
Тошкент қишлоқ хўжалиги институти КПСС тарихи кафедрасининг старший ўқитувчиси.

ПАРТИЯ ТАШКИЛОТЛАРИДА ҲИСОБОТ САЙЛОВ ЙИҒИЛИШЛАРИ

ИЖОД, КАМОЛОТ САРИ

Партиямизнинг жанговар ёрдамчилари бўлган республикамиз қалам соҳиблари улуғ давримизнинг жўшқинлиги, сермазмунлиги, гўзаллигини ўз асарларида дадил, ҳаққоний мадҳ этмоқдалар. Ёзувчиларимизнинг кейинги йилларда яратаётган асарларида коммунизм қураётган фидокор кишиларимизнинг бир-бирига бўлган меҳрибонлиги, коммунизм қуриш йўлида ҳар қандай қийинчиликларни ҳам енгиб ўтаётганлиги тараннум қилинади.

Ўзбекистон Ёзувчилар союзи партия бюросининг секретари ёзувчи Ҳаким Назир ҳисобот докладида совет кишиларининг ижодий активлиги кун сайин ортиб бораётганлиги, КПСС Марказий Комитети октябрь, ноябрь ва март Пленумлари олдимизга қўйган вазифалар руҳида ишлаётган ёзувчилар ўзларининг бутун фаолиятларини партия, халқ ишига сафарбар қилаётганликлари ҳақида гапирди.

Республика ижодий ташкилотлари Совет ҳокимияти барпо этилганининг 50 йиллиги ва В. И. Лениннинг туғилганига юз йил тўлишини муносиб кутиб олиш устида ҳамжиҳатлик билан ишламоқда.

Ҳисобот даври мобайнида Асқад Мухторнинг «Давр менинг тақдиримда», Ҳамид Ғуломнинг «Сенга интиламан» романлари, Ғафур Ғулом, Мирмуҳсин, Миртемир, Мамарасул Бобоев каби етук шоирларнинг ажойиб шеърлари, Назармат, Эркин Воҳидов ва Ҳусниддин Шариповларнинг достонлари китобхонларга тақдим этилди. Мирзакалон Исмоилий «Фарғона тонг отгунча» романининг иккинчи қисмини, Ҳабиб Нўъмон ва А. Шораҳмедов «Ота», Шуҳрат «Олтин зангламас», Саид Аҳмад «Уфқ», Пиримқул Қодиров «Қора кўзлар», Одил Ёқубов «Эр бошига иш тушса...» романларини ёзиб тугалладилар. Абдулла Қаҳҳор, Сарвар Азимов, Ўлмас Умарбековларнинг янги повестлари китобхонларга манзур бўлаётир. Яшин, Уйғун, Н. Сафаров, Зиннат Фатхуллин, Эсон Раҳимов каби драматургларнинг сўнгги вақтларда яратган пьесалари томошабинларнинг олқишига сазовор бўлмоқда.

Докладчи ижодий ташкилотларнинг ютуқлари ҳақида батафсил гапирди-ю, лекин камчиликларга камроқ тўхтади. Чунончи, айрим ёзувчиларимизнинг асарлари юксак маҳорат билан ёзилмагани туфайли китоб магазинлари полкаларида туриб қолаётганлиги, баъзи қаламкашларнинг асарлари ҳамон турмушдан узоқ эканлиги сабабларини анализ қилиб бермади. Саноатчиларимиз ҳаётини бадиий адабиётда акс эттиришда ҳам жиддий нуқсонлар бор.

«Звезда востока» журнали редактори В. Костиря, «Шарқ юлдузи» журнали редактори Ҳамид Ғулом ўз сўзларида Ўзбекистон Ёзувчилар союзининг органи бўлган бу журналларнинг келгусидаги иш режалари ҳақида гапириб бердилар. Ёзувчи Асқад Мухтор ва Сергей Бородин коммунист ёзувчиларнинг давримизга хос асарлар яратишда ёшларга ўрнак бўлиш кераклиги ҳақида сўзладилар.

«Шарқ юлдузи», «Звезда востока» журналлари ва «Ўзбекистон маданияти» газетаси ёзувчиларнинг асарларини етарли даражада яхши ёритмаётганлиги, айниқса «Тошкент» нашриёти раҳбарлари йўл қўяётган бюрократизм, нашриёт директори Рамз Бобожоннинг қабулига борган ёзувчилар бир неча соатлаб кутиб қолишлари каби ҳоллар музокарада сўзга чиққан ўртоқларнинг нутқларида қаттиқ танқид қилинди.

Музокараларда Мумтоз Муҳамедов, Юсуфжон Ҳамдам, А. Иванов, Тошкент шаҳар Киров район партия комитетининг секретари Л. Беккулбекова ва бошқа ўртоқлар қатнашдилар.

Партия мажлисида Ўзбекистон КП Марказий Комитети маданият бўлимининг мудири ўртоқ С. Шермуҳамедов иштирок этди.

Ёзувчилар союзи партия бюросининг секретари қилиб ёзувчи Ҳаким Назир сайланди.

Тошкентдаги ипак-йигирув фабрикаси коллективи етти йилликнинг сўнгги йилида баракали меҳнат қилмоқда, катта ютуқларни қўлга киритмоқда. Бунда корхонанинг пешқадам ишчиси Муҳаббат Абдуллаеванинг ҳам ҳиссаси бор. У беш йилдан бери шу даргоҳда ишлаб келаяпти. Нормани муттасил ортиғи билан адо этмоқда ва фақат сифатли маҳсулот бермоқда. Суратда: ўртоқ М. Абдуллаева иш устида.

А. Тўраев фотоси.

ОЗОДАЛИК ВА САЛОМАТЛИК ОЙЛИГИ

ВАҚТИМИЗНИ АЯМАЙМИЗ

Оҳангарон — шахтёрлар шаҳри деган фахрли ном олган. Ҳа, бу ерда меҳнатсевар шахтёрлар яшайди Уларнинг сиҳат-саломатлигидан кўз-қулоқ бўлиб туриш биз медицина ходимларининг муқаддас бурчимиздир. Кейинги пайтларда беморларни яхши кутиб олиш, уларга медицина хизмати кўрсатишни янада яхшилаш юзасидан қатор ишлар қилинди. Беморларни даволашда эса, янги медицина асбобларидан ҳам фойдаланилаётир.

Шаҳар меҳнаткашларига медицина хизмати кўрсатишдаги аъло хизматлари учун 1-шаҳар касалхонаси шифокорлари коммунистик меҳнат коллективи деган шарафли номни олишга муваффақ бўлдилар. Бу шифохона илғор тажрибаларни оммалаштириш мактаби бўлиб қолди. Касалхона коллективининг номи республикамизга кенг тарқалди. Шунинг учун ҳам коллективимиз иш тажрибаларини ўрганиш ниятида Иттифоқдаги медицина корхоналаридан кўплаб врачлар келиб туришибди.

«Тез ёрдам» станциясининг иши ҳам анча яхшиланди. Бу ерда беморларни қабул қилиш ва хонадонларга бориб беморларга зудлик билан ёрдам кўрсатиш яхшиланди. Даволаш муассасалари орасида телефон алоқаси ўрнатилди. Мавжуд 17 та санитария машинасидан 12 таси радиолаштирилди.

Шаҳарда янгидан физкультура диспансери ва иккита соғлиқни сақлаш пункти ташкил этилди. Жамоатчилик асосида соғлиқни сақлаш университети ишлаб турибди. Қизил ярим ой жамияти томонидан медицина ҳамширалари тайёрлаш икки йиллик курси очилди.

Врачларимиздан А. Шарипова, Г. Абдуллаев, Т. Ўрмонбеков ва бошқалар ўз хизматлари билан беморларнинг ҳурматига сазовор бўлаётирлар.

Санитария пропагандасини кучайтиришда ҳам кўзга кўринарли ишлар қилинмоқда. Саноат корхоналари, муассасалар ва қурилишларда йил бошидан буён медицина темаларида озодалик, гигиена ҳақида 500 дан ортиқ лекция ва суҳбатлар ўтказилди.

Биз бундан буён ҳам аҳолига медицина хизмати кўрсатишни яхшилаш учун барча чора ва тадбирларни кўрамиз.

Т. ҲОЖИМАТОВ,
Оҳангарон шаҳар соғлиқни сақлаш бўлимининг мудири.

КИЧКИНТОЙЛАРГА ҒАМХЎРЛИК

— Кичкинтойларимиз ҳақида ғамхўрлик қилинмаса бўладими? Ахир, улар бизнинг бахтимиз, келажагимиз-ку! — дейди Калинин район халқ маорифи бўлимининг мудири ўртоқ А. Қодиров. — Районимизда кейинги 2—3 йил ичида бир неча боғча ва ясли очилди. Бунда кўпгина хўжаликлар бизга яқиндан ёрдам беришаяпти.

Мана, райондаги «Коммунизм» колхозини олайлик. Бу хўжалик янги мактаб биноси қуриб, фойдаланишга топширди. Мактабдан бўшаган 20 хоналик бино боғчага айлантирилди. Ҳозир бу ерда юз ўғил-қиз тарбияланмоқда.

Район халқ маорифи бўлими Калинин номли, Ильич номли, «Ўзбекистон ССР 40 йиллиги», «Коммунизм», Карл Маркс номли, «Қорасув» каби колхоз ва совхозлар ёрдамидан ҳам хурсанд. Улар ўз территорияларидаги боғча ва яслиларни турли озиқ-овқатлар, сабзавот маҳсулотлари, ўйинчоқлар, инвентарлар билан таъминлаш билан бир қаторда, болалар тарбиясидан ҳам хабардор бўлиб туришибди.

Шу кунларда районда 5 та ясли, 3 та болалар комбинати (боғча-ясли), 17 та боғча ишлаб турипти. Уларда ишчи ва колхозчиларнинг 1890 ўғил-қизи тарбияланмоқда.

Колхоз ва совхозларда ташкил қилинган 26 та марказий боғчага 1549 бола жалб этилган. Шунингдек, бригада ва звеноларнинг дала шийпонларида 50 дан ортиқ мавсумий боғча ва яслилар ишлаб турибди.

Районда ўтган етти ой мобайнида тўртта боғча-ясли очилди. Мавжуд боғча ва яслилардаги ўринлар сонини кенгайтириш ҳисобига янгидан 500 бола боғча ва яслиларга қабул қилинди. Яна йил охиригача 400 болага мўлжалланган 4 та типовой боғча, ясли бинолари фойдаланишга топширилади.

Боғча ва яслиларда болаларга тарбия бераётган малакали кадрлар етарли.

Лекин, шуни ҳам айтиш керакки, айрим колхоз раҳбарлари боғча ва яслиларга шароит яратиб беришмаётир. Райондаги «Партия XIX съезди» колхози йирик пахтакор хўжаликлардан ҳисобланади. Хўжаликда 2 та марказий боғча бор. Аммо, улар эски биноларга жойлашган, пол тахталари чириб, ремонт талаб бўлиб ётибди. Болаларнинг ўйнаши учун ўйинчоқлар ва ухлашларига кроватчалар етишмайди.

Боғча ва яслилардаги аҳволдан хабардор бўлиб туриш керак. Хўжалик раҳбарлари болалар тарбиясига, ёш болали оналар учун ғамхўрликни кучайтиришлари керак.

А. МИРЗААҲМЕДОВ.

РЕДАКЦИЯГА ХАТЛАР

ТИЛСИЗ РАДИОЛАР

Ҳурматли редакция! Кутилмаганда биз — Оржоникидзе район, Сойлиқ қишлоғининг аҳолиси-сенинг ёрдамингга муҳтож бўлиб қолдик. Янглишмасак, бундан ўн йил илгари қишлоғимиз кўчаларига сим тортилиб, 400 хонадонга радио точкалари ўрнатиб берилган эди. Тўғри, биз шундан буён репродукторлардан ёқимли куй ва қўшиқлар эшитиб, кундалик янгиликлардан хабардор бўлиб турардик. Шу йил бошларида район алоқа бўлимидан келган вакил колхоз правлениесининг ҳоли-жонига қўймай радио узелни алоқа бўлими ихтиёрига топширишни буюрди.

Бу узел алоқа бўлими ихтиёрига ўтди-ю, шунча йил ишлаб келган репродукторлар «тил»дан қолди. Айрим кунлари тушгача гапириб, кечгача дам олади. Баъзи вақтларда кундузи ишлаб, кун ботди дегунча «ухлайди». Радио узел эшигига хандалакдек қулф тушиб қолади. Биз район алоқа бўлимининг марказий радиоузели бошлиғи Солиевга бу ҳақда бирнеча бор мурожаат қилдик, лекин радиодан овоз чиқса чиқяптики, у кишидан садо чиқмаяпти.

Унча-мунча ғинғиллаб турган репродукторлар июль ойидан бошлаб бутунлай «тил»дан қолди.

Н. ХУДОЙНАЗАРОВ,
М. ТОЛИЕВ,
Т. ХАИТБОЕВ,
М. ГУЛМИРЗАЕВ,
«Қозоғистон ССР 30 йиллиги» колхозининг аъзолари.

ҚУРУҚ ВАЪДА

«Ўзбекистон ССР 30 йиллиги» колхозининг раиси ўртоқ И. Аҳмедов радиодан берилаётган концертни эшитиб ўтириб, бир нарсадан завқландими, ҳайтовур мийиғида кулиб қўйди.

— Вафога ваъда қилиб...

Ваъдага вафо қилсанг... Хўп чиройли гап-да. Қани энди ҳамма ҳам ваъдасига вафо қилаверса. Оламда битмаган чала иш қолмасди.

Бу эпизодни келтиришимизнинг боиси бор. Ўртоқ Аҳмедов ҳам ўтган йили «Колхозимиз клубини бу йилдан қолдирмай тузатамиз, водопровод қурилишини тезлаштирамиз, ҳаммомдаги тешик тоғораларни яматамиз» деб баландпарвоз ваъда берган эди. Лекин, қоғозга туширилган бу ваъдалар сувга уриб кетди. Колхоз раиси ўртоқ Аҳмедов ҳозир уч йилдан буён битмай чала ётган клуб олдидан нечундир тескари қараб ўтиб юрибди. Буни кўрган колхозчилар «Раисимизнинг ваъдаси ёлғон экан, клубимиз ҳадавери битмас экан» деб ҳиргойи қилиб юришибди. Ростдан ҳам шундайми-а?

Э. ҚОСИМОВ.
Янгийўл райони.

Республикамиз пойтахти қиёфаси кун сайин ўзгариб, гўзаллашиб боряпти. Чилонзор массиви эса унинг ҳуснига хол бўлиб тушмоқда. Бу ерда уй-жой, маданий-маиший муассасалар қурилиши тобора кенгайиб боряпти. Суратда: Чилонзор массивидаги янги 12-микрорайон. Бу ерда қад кўтарган ҳашаматли уйларда юзлаб оилалар ҳовли тўйлари ўтказишди.

В. Сироткин фотоси.

АДАБИЁТ САҲИФАСИ

ХАЛҚЛАР ДЎСТЛИГИ — АДАБИЁТЛАР ДЎСТЛИГИ

В. И. Ленин номидаги Тошкент Давлат университетининг ўзбек адабиёти ва янги ташкил топган СССР халқлари адабиёти кафедралари биргаликда чиқарган навбатдаги илмий тўпламнинг номи «Халқлар дўстлиги — адабиётлар дўстлиги» дейилади. Халқлар ўртасидаги адабий ва маданий алоқаларнинг тарихан ташкил топиши ва ривожланиш процесслари сингари совет адабиётшунослиги олдидаги муҳим проблемаларга бағишланган бу илмий тўплам адабий алоқаларга бағишланган дастлабки иш ҳисобланади.

Илмий тўпламга киритилган 20 га яқин турли мавзудаги мақолаларда рус, ўзбек, тожик, озарбайжон, туркман ва бошқа халқларнинг узоқ ўтмиш дўстлик тарихи, адабий ва маданий алоқаларнинг илдиз отиши ва ривожланиш масалалари кенг кўламда ёритилгандир. ТошДУ профессори Ғулом Каримов ўзининг «Рус — ўзбек маданий алоқаларининг тарихий илдизлари» номли мақоласида улуғ рус халқи билан ўзбек халқи ўртасида пайдо бўлган дўстлик, ҳамкорлик ҳамда маданий ва адабий алоқаларнинг илдиз отиши ва ривожланиш процессини тарихий ҳужжатлар ва ноёб манбалар асосида исботлаб беради.

Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг корреспондент аъзоси, СамДУ профессори В. А. Абдуллаев «Фузулий ва ўзбек адабиёти мақоласида қардош Озарбайжон халқи билан ўзбек халқининг қадимдан дўстлиги, биродарлик ва қардошлик тарихи ҳақида ҳикоя қилади.

Профессор Г. П. Владимиров ўзининг «Улуғ бирлик» деган мақоласида рус ва ўзбек халқларининг бузилмас дўстлиги ҳақида гапирса, А. Ашрапов улуғ пролетар ёзувчиси, социалистик реализмнинг асосчиси М. Горькийнинг ўзбек совет адабиётига таъсири ҳақида фикр юритади.

Филология фанлари кандидати Ж. Шарипов Л. Толстой асарларининг революциядан аввалги таржималари ҳақида маълумотлар беради. Ўзбекистон ССР Фанлар академияси Тил ва адабиёт институти илмий ходими Мажид Ҳасанов ўзининг «Садриддин Айний ва ўзбек совет адабиёти» мақоласида машҳур ёзувчи, оташин публицист ва олим С. Айний ижодий мактабининг ўзбек совет адабиётига кўрсатган ижобий таъсири масалаларини ёритади.

Филология фанлари кандидати У. Тўйчиев мақоласида рус шеъриятининг ўзбек поэзиясига кўрсатган таъсири ҳақида сўз боради. У. Нурматов ўзбек ҳикоячилигида А. П. Чехов традицияларининг давом эттирилишини анализ қилади.

Булардан ташқари, филология фанлари кандидатлари М. Расулининг «Маяковский ва ўзбек совет поэзияси», С. Долимовнинг «Огаҳий — таржимон», Ш. Шомуҳамедовнинг «Ажойиб дўстлик саҳифаларидан». Саттор Ҳайдаровнинг «Ўрта Осиё халқлари адабиётида «Юсуф ва Зулайҳо» сюжети» номли мақолалари ва бошқа кўпгина мақолалар ҳам тўпламга кирган. Унда фақат республикамиз олимлари, адабиётшуносларигина эмас, балки Озарбайжон ва Тожикистон адабиётшунослари ҳам қатнашганлар. Икки қисмдан иборат бўлган бу тўпламга тажрибали олимлардан ташқари ёш илмий ходимлар ва аспирантларнинг ҳам ўз мақолалари билан қатнашуви қувончлидир. ТошДУ профессорлари Ғ. К. Каримов, Л. П. Қаюмов ва доцент О. Шарафиддинов умумий таҳририда чиқарилган бу илмий тўплам китобхонларга муносиб совғадир.

Ҳ. МАЖИДОВ.

СОЙ СОҲИЛИ СЎЛИМ-СЎЛИМ

Сой соҳили сўлим-сўлим,
Сой бўйига тушса йўлим,
Суйганимнинг висолини
Сўлим сойдан сўрар кўнглим.
Суйганимнинг сайроқ созин
Яйраб тинглай — дил овозин,
Фақат унга очганим йўқ,
Очганим йўқ юрак розин,
Сулувгинам деган куйи
Менга айтган куйимикин?
Соҳил бўйлаб кўринган у
Суйганимнинг бўйимикин?
Сой соҳили сўлим-сўлим,
Сой бўйига тушса йўлим,
Суйганимнинг висолини
Сўлим сойдан сўрар кўнглим.

Анвар ИСРОИЛОВ.

Қибрай узуми.

Р. Шамсутдинов фотоэтюди.
(ЎзТАГ фотохроникаси).

УНИВЕРСАЛЧИ ЙИГИТ

От мингандай қувнар йигит,
Қамчи урмас, чопар тойи.
Йигит қалби тўла умид,
Чаман бўлар юрган жойи.

Универсалга ярашади,
Азиз деган норғил йигит.
Шоналади, яшнаб қадди,
Йигит эккан сара чигит.

Даласида қулоч отар,
Машинаси бемалол.
У тонгдан то кечга қадар,
Меҳнатдан ризқи ҳалол.

Қишлоқда ҳам шўх қиз,
билсам,
Азизжондан узмайди кўз.
Муҳаббатдан баҳс очилса,
Азизжондан бошланар сўз.

Тўй қилмоқчи келганда куз,
Хирмонлари ўпиб кўкни.
Пахта план бўлганда юз,
Тўй қилмоқлик ҳаёт кўрки.

От мингандай қувнар йигит,
Қамчи урмас, чопар тойи,
Йигит қалби тўла умид,
Чаман бўлар юрган жойи.

Юсуфжон ҲАМДАМ.

КЎЧАТ БОЗОРИДА

Кўчат бозорини айланар аёл,
Қўлида думалоқ, жажжи толсават.
Гулу райхонларга тикилади лол,
Гултожихўрозлар тўкади савлат.
Аёл харид қилар духоба гулни,
Саватга жойлайди ҳар тупини шод
Кўчат эгасига чўзаркан пулни
Дейди: — «Оға бир кафт тупроғингдан сот!»
Сотувчининг санчиқ турар танида,
Баравар зирқирар ўн уч яраси,
Бир кафт тупроқ учун кечиб жонидан
Бир вақт жанг қилганди бу юрт боласи.
«Тупроқ сот» деган гап ханжардай ботди,
Оқарганча боқди аёл юзига.
Шалдироқ пулларни саватга отди,
Бир кафт тупроқ солди гул илдизига.

Юсуф ШОМАНСУРОВ.

КЎПРИКДАН ЎТГАНДА...

Ҳар куни шу кўприкдан ўтиб,
Бораман ишхонамга.
У турар елка тутиб,
Гўё ўхшар одамга.
Жуда оддий — ёғочдан,
Сувга сал энгашган ҳам.
Шу кўприкдан ўтиб ман —
Танидим: нима олам!
Ҳар куни шу кўприкдан ўтсам,
Келар дилимнинг рашки:
Кимгадир елка тутсам —
Шу кўприк каби кошки...

ТУЛҚИН.

ОЙБЕК ИЖОДИДА НАВОИЙ ОБРАЗИ

ЎЗБЕК совет адабиётида тарихий романнинг туғилиши ва ривожланиши бевосита Ойбек номи билан боғлиқ. Дарҳақиқат, ёзувчининг «Навоий» романи ўзбек совет адабиётида яратилган том маънодаги биринчи йирик тарихий роман ҳисобланади.

«Биз... ўзбек тилида яратилган биринчи тарихий романни кўриб турибмиз. Буни Ойбек яратди... Ойбек бизга — китобхонга XV аср буюк одамининг фожиасини кўрсатди. Кенг китобхонлар оммаси Ўрта Осиёнинг ўша даври ҳаёти ҳақида ёзилган ўнлаб илмий ишлардан ҳам ололмаган маълумотларини бу романдан оладилар» деган эди Н. Тихонов.

Навоий образи адабиётда биринчи марта яратилаётгани йўқ. Ўтган беш аср мобайнида бу улуғ сиймонинг ҳаёти ва фаолиятига бағишланган жуда кўп тарихчиларнинг, ундан ҳам кўпроқ шоирларнинг асарлари мавжуд. Замондош шоирларнинг эсдаликларида ҳам унинг салобатли образини кўрамиз. Шунингдек, у ҳақда халқ орасида кенг тарқалган сон-саноқсиз афсоналар бор.

Ойбек тарихий материалларни, шоирнинг ҳаёти ва ижодий фаолиятини мукаммал ўрганди. Бу ҳақда қатор илмий мақолалар яратди, шеърлар бағишлади, ниҳоят «Навоий» поэмасини ёзди.

Поэмада у Навоий ҳаёти ва фаолиятининг муҳим томонларини, унинг характери ва буюк сиймосини белгиловчи гуманистик қарашларини, шунингдек, унинг адолатсизликларга қарши курашини тасвирлайди.

Ҳаёт контрасти поэманинг сюжетига негиз қилиб олинади. Ҳатто поэманинг композицион тузилиши ҳам шу приёмга асосланган.

Бу ерда асосий нарса шуки, бу ҳаётий контрастлар Алишер Навоий характерини очиб беришга бўйсундирилган. Поэмада ўзини синаб кўргач Ойбек Алишер Навоий ҳақида роман яратишга бел боғлади.

Навоий яшаган даврнинг ҳамма яхши ва ёмон, қарама-қарши томонларининг бадиий картинасини беришни фақат унинг характерини яратиш билан юзага чиқариб бўлмас эди. Романда ҳам, худди ҳаётдагидек Алишер Навоий якка эмас. Шунинг учун романда ҳаётнинг ижобий томонини тасвирлашда шоир атрофини ўраб олган катта ва кичик бошқа шахслар ҳам хизмат қилади. Шу сабабдан романда бутун бир образлар системаси яратилади. Бу образлар доирасида Алишер Навоий шундай бир улуғ ва катта дарё бўлиб кўринадики, бу дарёга бошқалар гўё ҳар хил ҳажмдаги дарёча ва ирмоқчалар бўлиб қуйилади, бунинг натижасида эса мазкур дарё яна ҳам улуғроқ ва салобатлироқ бўлиб қолади.

Навоий характери талқинида Ойбек асосий эътиборни унинг феодал жамияти рамкаси ичида, даврнинг илғор ва юксак орзу-тилаклари учун олиб борган кураши ва унинг гуманизмини кўрсатишга қаратди, бу эса буюк шоир ва мутафаккир ҳаёти ва фаолиятининг асосини ташкил этар эди. Буни тўғри ва ишонарли тасвирламай туриб А. Навоий характерининг бошқа томонларини ҳаққоний очиб бериш амри маҳол эди.

Модомики, шундай экан, автор ўз қаҳрамонини ижодий ишдами, меҳнаткаш халқ вакиллари билан муносабатда бўлишдами, ё вазирлик вазифасини ўташ вақтларидами, ё бўлмаса подшо ва унинг яқинлари — сарой аҳллари билан тўқнашишлари, ҳарбий юришда қатнашишларидами, хуллас, қаерда кўрсатмасин, ҳаммасида ҳам воқеаларни Алишер гуманизми нуқтаи назаридан тасвирлайди.

Кўпгина асарларда, шунингдек тарихий романларда ҳам ёзувчилар бош характернинг шаклланиш тарихини асос қилиб оладилар. Ойбек эса Навоий образини яратишда бирмунча бошқа йўлдан борди. Асарда қаҳрамон характерининг шаклланиши мукаммал берилмайди. Ёзувчи бу ҳақда баъзи бир изоҳлар бериш ёки қисқа мулоҳазалар юритиш билан чекланади, холос

Романда Алишер Навоий ҳаёти ва ижодий фаолиятининг қайноқ ва етилган даври — асосан Ҳусайн Бойқаро ҳукмронлик қилган давр қамраб олинган. Демак, бадиий ижодиёт тажрибаси, шу жумладан, Ойбек тажрибаси шуни кўрсатадики, санъаткор қаҳрамон характерининг шаклланиш тарихини кенг тасвирламай, унинг маълум бир вақт ичидаги характер ривожини кўрсатиш орқали ҳам ҳақиқий реалистик асар яратиши мумкин экан.

Навоий образини яратишда ёзувчи тарихий шахс Алишернинг қайси томонини тасвирламасин, у доим кўпқиррали шахс сифатида шоирнинг гуманизмини назарда тутди ва масалага шу нуқтаи назардан ёндошди. Чунки ёзувчи булар Алишер Навоийнинг буюк тарихий шахс сифатидаги ролини белгилашда етакчи омиллардан эканини жуда яхши тушунар ва ҳис қилар эди. Ҳатто Ойбек ҳали романни ёзишга тайёргарлик кўраётган вақтдаёқ Алишер Навоий ҳаётини ўрганаётиб, масаланинг бу томонига алоҳида эътибор берди.

Ёзувчи Алишер Навоийни ҳаётда ўз даврининг илғор ғоялари, юксак орзу ва тилакларининг ғалабасини таъмин этиш учун курашчи ва улуғ гуманист сифатида талқин қилар экан, у образнинг қуйидаги томонларига алоҳида эътибор қилди: биринчидан, А. Навоийнинг йирик давлат арбоби сифатидаги сиёсий фаолиятини тасвирлайди; иккинчидан, Навоийнинг, умуман, ижтимоий фаолиятини кўрсатади ва ниҳоят, булардан кам аҳамиятга эга бўлмаган санъаткор, философ, олим ва шоир сифатида ички кечинмаларининг, мулоҳазалари, орзу-ўйларининг анализини беради.

Ёзувчи романнинг биринчи бобларида, бошқача қилиб айтганда, унинг экспозициясида Алишер Навоий идеалларининг, гуманистик қарашларининг экстрактини — мағзини беради. Бу жиҳатдан «Навоий» романи А. Толстойнинг «Петр 1», М. Авезовнинг «Абай» романларидан фарқ қилади. Бу романларда авторлар қаҳрамоннинг дунёқарашини бутун асар давомида, унда акс эттирилган воқеалар хулосаси сифатида очиб борадилар. «Навоий»да эса ёзувчи экспозицияда берилган экстрактни бутун асар давомида очиб беради.

Ёзувчи Навоий характери эволюциясини Ҳусайн Бойқаро образини тўла ва ёрқин талқин қилиш йўли билан ифодалайди. Бошқача қилиб айтганда Ҳусайн Бойқаро билан Алишер Навоий ораларидаги муносабат эволюцияси шоир характерининг эволюциясини кузатиб боради. Бошлаб Навоий маслаҳатларига зарур бўлган, унинг халқ орасидаги обрўйига, ақл-идрокига тан берган шоҳ уни олий мансабга кўтаради. Шу орада Ҳусайн Бойқаро ҳам ўз ўрнини мустаҳкамлаб олган эди. Шу сабабдан бўлса керак, Ҳусайн Бойқаронинг Навоийга бўлган муносабати аста-секин ўзгара бошлайди. Авваллари Ҳусайн Бойқаро Навоийнинг маслаҳатларини ҳурмат билан, баъзан бутун вужуди билан тингларди. Гоҳо унинг илтимосларини эшитиш вақтида ўзидаги такаббурликни, кибрни яширишга ҳаракат қиларди. Энди эса унинг маслаҳатларини бепарво эшитади, уларни амалга ошириш учун шошилмайди.

Бойқаро шаҳар қозиси вафотидан кейин Навоийдан унинг ўрнига кимни таклиф қилиш мувофиқлиги ҳақида сўрайди. У эса, қозининг ким бўлишинигина эмас, бундай юксак, ишончли вазифани олиб борадиган одамнинг қандай бўлишлиги ҳақида ўз мулоҳазаларини айтади.

«Бу мансаб соҳиби, — деди Навоий кулиб, — оқни қора демасин, порахўр бўлмасин, ҳатто ўз ўғлидан гуноҳ содир бўлса, уни қонун-қоидага тамом мувофиқ жазолагувчи бўлсин!».

Аммо Ҳусайн Бойқаро унинг бу фикрларини тўғри маънода тушунмайди, уларга кўп эътибор ҳам бермайди.

Шоирнинг фикрларини эшитиб, Ҳусайн Бойқаро бу тавсия этилган кишилардан бирини ҳам суруштирмадида, «яна ўйлаб кўрурмиз» деб қўя қолди. Кейин маълум бўладики, А. Навоий тавсия қилган кишилар қозилик мансабига кўтарилмайди. Шаҳар қозиси қилиб халқ ғамидан узоқда турган Шаҳобиддин тайинланади.

Бу шоирнинг катта умидлари пучга чиқаётганини кўрсатувчи фактлардан бири эди. Алишер Навоий бундан кейин ўзининг катта умидлари билан ҳаёт қарама-қаршиликлари ўртасидаги зиддиятни аниқроқ ҳис қила бошлайди. Авваллари Навоий характеридаги бу хусусият яширин равишда кўринарди. Кейинчалик у сиртга чиқа бошлайди.

Алишер Навоий характерида шу вақтдан бошлаб ички драматизм вужудга келади, унинг дилида султонга нисбатан ғазаб туғилади.

Романда қамраб олинган эндиги воқеаларнинг марказида Навоий ички драмаси туради. Бу эса Навоий характерининг ўсиб боришини, мураккаблашиб, чуқурлашиб боришини таъминлайди. Аммо, Навоий ақл ва ҳақиқатнинг кучига жуда қаттиқ ишонади. «Чақмоқ қанча баландда чақмасин, эгри бўлгани учун албатта ернинг қаърига борур. Шамки тўғри, одилдир — куйса ҳам бошдан-оёқ нур бўлиб куюр».

Навоий характери энди икки планда: биринчидан, унинг адолат ва ақлнинг кучига бўлган ишончи, иккинчидан, умидларининг аста-секин емирила бошлаши асосида ривожланиб боради. А. Навоий шу ишончга суянгани ҳолда султонга ўзининг «яқин маслаҳатлари» билан мурожаат қилишни тўхтатмайди.

Бироқ, улар орасидаги яқинликнинг йўқолганини ёзувчи доимо айрим деталлар ва кичик штрихлар орқали кўрсатиб боради.

Навоий Бойқаро билан баъзи масалаларни муҳокама қилган пайтларда «яхши маслаҳатлар» беришни ҳамон давом эттирди. У кўпроқ давлатни идора қилишда юз бераётган камчиликларга подшоҳнинг эътиборини қаратишга уринарди. Чунки, у мамлакатни бошқаришда Бойқаронинг адолатли бўлишига ҳали ҳам ишонар эди. Шу сабабдан ҳар қандай адолатсизликларнинг илдизини султонга боғлаб қўя бермас эди. Кейинчалик шоирнинг Бойқарога бўлган ишончи йўқола бошлади. Энди у ўз идеалига зид келган ҳамма нарсаларга кескин қарши чиқа бошлайди. Бойқаронинг мулоҳазаларини эътироф қилишни ўзига эп ҳам кўрмайди. Ўзининг давлат сиёсатига бўлган муносабатини дадил ва кескин билдира бошлайди. Унинг нутқи энди фош қилувчи характер касб этади. Бунда дастлабки пайтларда султонга бўлган «яхши маслаҳатлар»даги оҳанг деярли сезилмайди. Навоийнинг сўзлари «қатъий ва кескин» оҳанг касб эта бошлайди.

Адолат ва ҳақиқатнинг кучига бўлган ишонч Навоий характерида бундан кейинги воқеаларда ҳам изчил давом эттирилади. Ҳатто Астрободда сургунда юрган пайтларда ҳам ундаги бу ишонч кучли намоён бўлади. Айни вақтда, ўша пайтларда реакцион кучлар тобора ўсиб боради. Алишер пойтахтдан — реакция марказидан кетади, аммо ёзувчи уни бу кучлар билан тўқнашувлардан узоқлаштириб юбормайди. Шоирнинг Астрободдаги фаолиятини кўрсатадиган бошқа характердаги қарама-қаршиликларни топиб тасвирлаш ҳам мумкин эди. Лекин ёзувчи бу йўл билан бормайди. Чунки, бу ҳол Навоий образининг моҳиятини очиб берувчи асосий конфликтни тасвирлашдан бошқа томонга ўтиб кетиш бўлур эди. Шунинг учун Ойбек бу ерда ҳам Навоийнинг Ҳиротдаги реакция кучлари билан тўқнашувини аввалги линияда тутади.

«Навоий» романини ўқир эканмиз, Ойбекнинг реалистик принциплари нақадар ҳаёт ҳақиқатига асосланганини сезиш қийин эмас. Бу хусусан Навоий характеридаги прогрессив хислатларнинг ўша давр тарихий шароитига мувофиқ меёрда берилишида намоён бўлади.

Ойбекнинг реалист ёзувчи сифатидаги хизмати шундаки, у Навоий даври билан Навоий шахси ўртасидаги муносабатни тўғри кўра билди.

Алишер Навоий Ойбек романида ҳаётдагидек актив шахс сифатида талқин қилинади. У ҳар қандай фожиалар олдида ҳам тиз чўкмайди. Мудҳиш, оғир шароитлар уни топтаб, йўқ қилиб ташлай олмайди.

Ҳаётга фаол муносабат тарих олдида жавобгарликни ҳис қилиш туйғусидан келиб чиқади. Бу ҳар бир даврнинг илғор, доҳиёна ақл ва идрок эгаси бўлган шахсларга хос хислатдир. Шу сабабдан Навоий бутун умид-орзулари пучга чиққанини сезган кезларида ҳам халқ учун бирон фойдали иш қилишни истарди. Шунинг учун у номус ва виждонини йўқотган Бойқаронинг олдига яна ва яна кирар, баъзан бирор ишларини битказиб чиқишга муваффақ бўлар эди, баъзан халқ учун бирор иш қилиш мақсадида ўзининг манфаатларидан воз кечишга тайёр турар эди.

Ойбекнинг маҳорати шундаки, у шоир характерига хос бўлган шу хусусиятларни ҳис қилабилди ва уни китобхонга тўла етказа олди.

Алишер Навоий улуғ шоир, буюк сўз санъаткори эди. Навоий фаолиятининг бу томонини тасвирлаш унинг давлат ва жамоат арбоби сифатидаги фаолиятини тасвирлашдан кам аҳамиятга эга эмас эди. Аслида ҳам қаҳрамоннинг реакцион кучлар билан тўқнашуви фақат сиёсат соҳасидагина эмас, балки унинг ижодий фаолиятида ҳам яққол кўринди: ҳаётнинг ўзида қаҳрамон характерининг бу хислатлари органик бирликни ташкил қилар эди. Унинг ҳаёти қай даражада драматик бўлса, илгари ҳам шу даражада драматизм билан тўла эди. Ойбек Навоий шахсида ва ижодидаги бу томонни тўғри акс эттирди.

Романда Навоий — санъаткорнинг ижодкор сифатидаги психологияси бевосита тасвирланган моментлар бор. Булар орқали Ойбек шоирнинг айрим асарлари ғояларининг туғилиш сабабларига ишора қилади. Булар кўпинча Алишер образини очиш учун ишлатилган асосий воситаларга муваффақият билан бирлаштирилиб юборилган.

Хусусан, Навоий фаолиятида аҳамиятли ўринни тутган — унинг ўз миллий тилига бўлган муҳаббатини, бу соҳада унинг қилган ишларини ёзувчи алоҳида таъкидлайди.

Алишер Навоийни давлат арбоби, шоир, олим сифатида кўрсатишнинг ўзи унинг улуғ сиймосини ёритиш учун кифоя эди. Романни яхлит олганда, тарихий жанрни тўла асослаган катта воқеа бўлди. Биринчи марта «Навоий»ни таҳлил қилган бадиий ижод билимдонлари романга ҳақиқий баҳо бердилар. Шарқ адабиёт тарихининг донишманди Е. Э. Бертельс бундай деган эди: «Роман Навоий даврини ажойиб акс эттирган ва Навоий образини ҳаққоний тасвирлаган. Романнинг катта муваффақияти шундаки, унга киритилган барча воқеалар бизгача етиб келган тарихий ҳужжатлар билан тасдиқланади. Роман катта бадиий қиммати билан ажралиб туради».

Ҳа, Ойбекнинг бу романи ўзбек совет адабиётининг шуҳратини оламга ёйишга хизмат қилган, жаҳон адабиёти хазинасига дурдона бўлиб қўшилган ажойиб асардир.

Матёқуб ҚЎШЖОНОВ.

Раққоса.

ИНСОН ҚУЛИ ГУЛ

НУРМАТ ота ҳар гал хиёбондан ўтаётганида муюлишда ётган каттагина харсангга кўзи тушади. Унга тикилганича нималарнидир ўйлаб кетади.

— Эшигимнинг тагига супача қилиб қўйсаммикин, кечқурунлари кампир билан чиқиб, салқинлаб ўтирардик. Ёки бирор устага йўндириб, хат битдириб қўйсаммикин. Ахир, жон бор жойда қазо бор. омонатимни топширсам, қабримга ёдгор қилиб қўйишар.

Шундай дерди-ю, аммо олиб кетишга ботинолмасди. Мана бугун ҳам хиёбондан ўтиб бораркан, ранг-баранг очилган гулларга суқ билан тикилди. Кечки салқин ҳаводан мириқиб нафас олди. Муюлишга келгач, нуроний кўзлари яна харсангни излади. Аммо тош жойида йўқ. Чол ғалати бўлиб қотиб қолди. Гўё саксон йилдан бери бирга ўсган дўстини йўқотгандай, кўзларига қайноқ ёш келди. Ҳассасини беҳолгина дўққиллатганича уйига қайтди. Эшикдан кириб келаётганида, важоҳатини кўриб, кампири ўзини йўқотиб қўяёзди.

— Вой ўлмасам, нима бўлди... Бирор жойингиз... Вой ўлақолай... гапирақолсангизчи.

Аммо чол индамади. Шу бўйи индамай юраверди. Ҳатто кўчага ҳам чиқмай, одамларга ҳам аралашмай қўйди. Акири кампири чидолмади.

— Ҳой, менга қаранг. Нега гапирмайсиз. Мунча хуноб қиласиз кишини. Сиз ҳам одам бўлиб кўча-кўйга чиқиб айланиб келсангизчи!

Нурмат ота кампирининг қистови билан зўр-базўр кўчага чиқди. Муюлишдан ўтаркан харсанг-тош ўрнига алам билан бир назар ташлаб қўйди-да, хиёбонга қараб кетди. Етиб келгач, четдаги скамейкаларнинг бирида ўтириб нафасини ростлади. Сўнг бир-бир юриб таниш хиёбонни кеза бошлади. Шу пайт... шу пайт чолнинг кўзлари қувончдан яшнаб кетди. Гулзор ўртасида доҳининг ўша қадрдон харсангдан ўйилган бюсти хиёбонга чирой бериб турарди.

— Тавба, инсон қўли гул деганлари шу экан-да. Шу ташландиқ харсангғаки жон бағишлабдими, буни ишлаган устасига ҳам юз минг офарин! Қўли дард кўрмасин иш қилиб.

Чол уйига қайтар экан муюлишга етгач, харсанг ўрнига қувонч билан бир қараб қўйди-да, дадил қадам ташлаб, ўтиб кетди.

ШИНГИЛ ҲИКОЯЛАР

ЯХШИЛИК

УНИНГ одати қизиқ. Ҳар куни ўзлари ўқийдиган аудиторияга кириб келаркан, остонада бир нафас туриб қолади. Сўнг ҳамма билан бош ирғабгина саломлашадида, энг охирги партага бориб ўтиради. Дарс тугагунча ҳеч ким билан ортиқча савол-жавоб ҳам қилишмайди. Охирги дарсдан чиқишга қўнғироқ чалиниши биланоқ, ўрнидан турадида, китоб-дафтарини қўлтиқлаб, бош ирғаб «хайр» деганича чиқиб кетади.

Салкам бир йилдан бери курсдошлари унинг феълига тушунолмасдилар, шунинг учун ҳам уни хуш кўришмасди. Ёзги имтиҳонлар яқинлашиб қолган кунларнинг бирида самарқандлик Қобил исмли йигит тўсатдан бетоб бўлиб касалхонада ётиб қолди. Негадир шу кундан бошлаб у яна ғалати одат чиқарди. Лекция тугади дегунча китоб-дафтарини қўлтиқлаб, одатидаги «хайр»ини ҳам унутиб ташқарига отиларди. Биринчи дуч келган автобусга ўтириб қаёққадир жўнаб кетарди.

Курсдошлари унинг бу хатти-ҳаракатини аввалига ошиқликка йўйишди.

— Ҳа, энди битта-яримтаси жигаридан ургандир-да!

Аммо ҳар ҳафтада биргалашиб Қобилни кўргани боришганида у ажралиб қолабергач, кўпчилик уни одамгарчилиги йўқ, виждонсиз деб айблади. Аммо икки кундан кейин имтиҳонлар бошланади деб туришганида Қобил соғайиб чиқдию, группадагилар унинг гапига ишонишни ҳам, ишонмасликни ҳам билолмай қолишди.

Маълум бўлишича Қобил касалхонада ётиб қолгач, у ҳар куни бориб турибди. Орадан бир-икки ҳафта ўтиб Қобил анча соғайгач, иккаласи биргалашиб имтиҳонларга тайёрлана бошлашибди. Касалхонадан чиққан куни у Қобилни ётоққача кузатиб қўйибди-ю яна қаёққадир шошиб жўнаб кетибди. Ўзининг айтишича, бир дўстининг тўйи бўлаётган экан, табриклаб келиш учун кетибди. Қобилни ҳам бошлаган экан, унамабди.

Эртасига у аудиторияга кириб келаркан, одатича яна остонада бир нафас тўхтаб қолди. Ҳамма гурр этиб эшикка ўгирилди. Унга тикилиб турган ўнлаб жуфт кўзларда бир олам қувонч, чексиз бир меҳр ёлқинланарди. Шу топда у остонада камтарлик ва дўстлик, покиза ва юксак олижанoблик билан турарди.

Эминжон УСМОНОВ.

БАХТ-САОДАТ ЙЎЛИ

РУМИН ХАЛҚИНИНГ МИЛЛИЙ БАЙРАМИ

1944 йил 23 август куни румин халқи коммунистик партия раҳбарлигида қуролли қўзғолон кўтариб, Антонеску бошлиқ ҳарбий-фашистик диктатурани ағдариб ташлади. Ҳокимият халқ қўлига ўтди. Руминиянинг кўп асрли тарихидаги бу зўр воқеа ўтмишда қолоқ бўлган мамлакатни социализм йўлига олиб чиқди.

Ўша вақтдан бери орадан йигирма йилдан ортиқ вақт ўтди. Руминия Халқ Республикаси социалистик ҳамдўстлик мамлакатлари қаторидан мустаҳкам ўрин олди.

Руминия, ўтмишда чет эл капиталистик монополияларининг хомашё базасига айланиб қолган бу аграр мамлакат, эндиликда саноати ривожланган, аҳолининг турмуш ва маданий даражаси юқори бўлган мамлакатга айланди.

Мана, бир неча мисол. Ўтган йили Руминияда саноат ишлаб чиқариши ҳажми 1938 йилга нисбатан саккиз баравардан зиёд ортди. Шу жумладан чўян 14 баравар, пўлат ва рангли металлар эса 10 баравардан зиёд ишлаб чиқарилди. Шунингдек, Руминия эндиликда Европанинг энг йирик газ манбаларидан бири ҳисобланади. 1964 йили бу ерда 10 миллиард кубометрдан ортиқ табиий газ олинди. Метан гази олиш бўйича мамлакат қитъада иккинчи, дунёда эса тўртинчи ўринни эгаллайди.

Руминия қишлоқ хўжалиги дадил қадамлар билан ривожланаяпти. Ҳозир унинг далаларида 74 ярим минг трактор, 32 ярим минг ғалла ўриш комбайни ва бошқа қишлоқ хўжалик машиналари ишламоқда. Румин қишлоғининг қиёфаси ҳам жуда ўзгариб кетган. Эндиликда 120 минг деҳқон хонадони тўла электрлаштирилган, қишлоқларда 18 мингдан ортиқ юқори маълумотли мутахассис ишламоқда.

Руминия аҳолисининг турмуш даражаси юқори эканлигини қуйидаги рақамлардан ҳам билиш мумкин. Ўтган йили ишчи ва хизматчилар даромади 40 миллион лейга кўпайди. Шаҳар ва қишлоқларда меҳнаткашлар учун уй-жой қурилиши ҳам юқори суръатлар билан ривожланаяпти. Фақат шу йилнинг ўзида мамлакатда жами 53 минг хонага эга бўлган турар-жой кварталлари қад кўтаради.

Эндиликда социалистик Руминия учинчи ўн йилликка қадам қўйди. Руминия Коммунистик Партиясининг шу йил июль ойида бўлиб ўтган IX съезди мамлакат ҳаётида муҳим воқеа бўлди. Съезд ўтган йиллар мобайнида румин халқи эришган муваффақиятларга якун ясаб, мамлакат халқ хўжалигини ривожлантиришнинг янги беш йиллик ва ўн йиллик планларини муҳокама қилди. Партиянинг бутун сиёсати бундан буён ҳам меҳнаткашлар фаровонлигини янада ошириш мақсадларига қаратилади. Яқин беш йиллик ичида румин экономикаси янада ривожланади, меҳнат унумдорлигини эса яна ҳам юқори суратлар билан ривожлантира бориш кўзда тутилади. Ана шу туфайли шу давр мобайнида аҳолининг миллий даромади 40 процент, меҳнаткашларнинг реал иш ҳақлари 20—25 процент, деҳқонларнинг реал даромадлари эса 20 процент ортади.

Шу йиллар мобайнида Руминиянинг қардош социалистик мамлакатлар билан дўстлиги ва ҳамкорлиги ҳам ривожланади. Руминия Республикаси социалистик ҳамдўстлик ташкилоти — Ўзаро Иқтисодий Ёрдам Кенгашининг аъзоси эканлиги бундай ҳамкорликнинг мустаҳкам гаровидир. Румин халқи қардош социалистик мамлакатлар халқларининг ана шу мустаҳкам ҳамкорлигида ўз юртида социализм қурмоқда.

И. СУЛТОНОВ.

Бухарест шаҳри. Сарой майдони. Аджерпресс—ТАСС фотоси.

БИР МАҲАЛЛАНИНГ ҚУВНОҚ ҲАЁТИ

Бугунги байрамга ҳамма қўшнилар тўпланишди. Маҳалланинг оқсоқоли юз ёшдаги Тўйчи бобо Қамбаров ҳам бу ерга келди.

Тошкентдаги Литвинов номли маҳаллада қизғин иш олиб борилмоқда. Маҳалла аҳолиси анҳор соҳилида клуб ва ёзги эстрада барпо қилди. Бу ерга кексалар ҳам, ёшлар ҳам тўпланишди. Дастурхонлар ҳар хил мева, гул, мазали таомлар билан тўкин бўлди. Ҳар бир киши ўз рўзғоридан истаган нарсасини олиб келди. Пазанда хотинлар ўз маҳоратларини намойиш қилдилар.

„Маҳалла клуби. Одамлар ишдан кейин бу ерга келишиб, мароқли темаларда мунозара ўтказадилар, лекция тинглайдилар, турли тўгаракларнинг машғулотларида қатнашадилар. Бу ерда оила ҳаётига доир мураккаб масалалар ҳам муҳокама қилинади.

Маҳалла клубида кечқурунлари ёқимли музикани эшитиш, янги фильм тўғрисида, ўқиб чиқилган китоб ҳақида суҳбатлашиш мумкин.

Ана шу кечада Ўзбекистон ССР халқ артистлари Лутфихоним Саримсоқова, Турсуной Жаъфарова, Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган артист Абдуғафур Абдураҳмонов маҳалла аҳолисининг меҳмони бўлдилар. Улар қўшиқлар айтдилар, шу маҳаллада яшовчи ҳаваскор раққослар, ашулачилар, бастакорлар турли номерларни ижро этдилар. (ЎзТАГ).

ЯНГИ УЙ-ЖОЙЛАР

Янгийўл районидаги «Интернационал» колхози правлениеси узоқ муддатли кредит ҳисобига ўтган йили 50 та колхозчига типовой уй-жой қуриб берган эди. Бу йил эса, яна 30 хонадон ана шундай уйларга кўчиб кирди. Колхозлараро қурилиш ташкилотининг бинокорлари кейинги икки йил ичида биргина уй-жойлар эмас, балки ўнлаб жамоат бинолари, маданий-маиший объектларни фойдаланишга топширдилар.

Райондаги Киров номли, «Октябрь 40 йиллиги», Карл Маркс номли, Охунбобоев номли колхозларда ҳам кўплаб янги уйлар қуриляпти. Янгийўл қишлоқлари тобора ўз чиройини очмоқда.

С. ҲИДОЯТОВ.

ОБЛАСТИМИЗ ШАҲАР ВА ҚИШЛОҚЛАРИДА

125 ОИЛА ҚУВОНЧИ

Область колхозлараро қурилиш ташкилотларининг қўли гул бинокорлари Оққўрғон, Бекобод, Бўка, Янгийўл ва Ўрта Чирчиқ районларида колхозчилар учун 125 та янги типдаги уй-жой қуриб беришди.

Бинокорлар барча қулайликларга эга бўлган ана шундай ҳовлилардан яна 300 тасини яқин орада фойдаланишга топширадилар.

М. СУЛТОНОВ.

ЯНГИ ЗАВОД

Чорвоқ ГЭСи қурувчилари йирик темир-бетон конструкциялари заводини қуриб, фойдаланишга топширдилар. Завод ҳар йилига 350 минг кубометр бетон қоришмаси ишлаб чиқариш қувватига эга. Бу корхона энг сўнгги замонавий лойиҳалар асосида барпо этилган. Заводнинг учта цехи тўла автоматлаштирилди. Заводнинг яна бир яхши томони шундаки, лозим бўлиб қолганда бу ерда асфальт ва майда шағал-тош ҳам ишлаб чиқариш мумкин.

Д. ЎРИНБОСАРОВ.

САМАРҚАНДГА САЁҲАТ

Оққўрғон район марказидаги пахта тайёрлов пункти ва Алимкент пахта заводининг бир группа ишчи ва хизматчилари Самарқандга уч кунлик экскурсия уюштирдилар. Улар кўҳна Самарқанднинг ёдгорликларини, диққатга сазовор жойларини томоша қилишди, музейга боришди. Бу саёҳат ишчи ва хизматчиларда яхши таассурот қолдирди.

М. КАНЗАФАРОВ.

Чилонзор районида қурилган 62-мактабда янги ўқув йилида 960 ўқувчи таълим олади. Суратда: мактаб ўқувчилари дарсликларни сотиб олишяпти.

Р. Шамсутдинов фотоси, (ЎзТАГ фотохроникаси).

Пионерлар ташаббуси

Ёзги каникуллар бошланган кезлар эди. 175-мактабнинг 10- синф ўқувчиси Наташа Юрасова бир куни Слава Ким билан Сирож Латиповнинг ёнига борди-да:

— Уй бошқармамизда болалар кўп. Ёзни кўнгилли ўтказиш ҳақида гаплашиб олсак бўлардн, — деди.

Уч ўқувчи маслаҳатлашиб дружиначилар штаби тузишга қарор қилишди. Штабга дастлаб ўн киши аъзо бўлди. Бора-бора улар 50 тага етди.

Штаб машғулотлари ҳар куни эрта билан соат 8 да бошланади. Уй бошқармасида яшовчи болалар эрталабки гимнастикага тўпланишади. Сўнг график бўйича киногами, ҳайвонот боғи ёки соя-салқин боғларгами маданий юриш бошлашади. Кечқурунлари эса турли хил китоблар ўқишади, қизиқарли темаларда суҳбатлар ўтказишади.

Болалар фақатгина ўзларини овутиш билан чегараланишмади. Бу йил мактаб ёшига тўлган болаларни ўқишга тайёрлаш бўйича ҳам машғулотлар ўтказишди. Боғча болаларига арифметика ва алифбедан дастлабки маълумотлар беришди. Юқори синф ўқувчилари эса қуйи синф ўқувчилари билан шуғулланишди. Кузги имтиҳонга қолган ўқувчиларга турли хил фанлар юзасидан консультациялар бериб бордилар.

Қувноқ ёз Ҳамза станциясидаги 12- уй бошқармасида ана шундай иноқлик билан ўтаяпти. Болалар лагерларга бормаган бўлсалар ҳам кўп ерларга саёҳатларга чиқишди. Каникулларини мазмунли ўтказиб, ҳозир янги ўқув йилига пухта ҳозирлик кўришаяпти.

З. МУҲАММАДЖОНОВ.

ТЕРМА КОМАНДА ТАЙЁРЛАНМОҚДА

ФУТБОЛ

Ёз ойларида футбол бўйича мамлакат чемпионатининг жуда кўп матчлари бўлиб ўтди. Яқинда эса СССР Кубоги учун ҳал қилувчи ўйинлар ўтказилди. Терма команда яна жиддий синовларга тайёрланадиган пайт етиб келди.

Энг кучли футболчилар 1 сентябрда Москвага қисқа муддатли ўқув машғулотларини ўтказиш учун йиғиладилар. 4 сентябрда эса Лужникида Югославия миллий командаси билан ўртоқлик учрашуви ўтказиш мўлжалланмоқда. Бу матчга В. Стороньяк бошлиқ Польша арбитрлари судьялик қилишади. СССР биринчи терма командаси 26 сентябрда Будапештда Венгрия командаси билан учрашади. Совет футболчилари Венгрия пойтахтидан тўғри Африкага қараб йўл оладилар ва 3 октябрда Греция терма командаси билан жаҳон биринчилиги учун саралаш матчини ўтказадилар.

4 сентябрда Югославия терма командаси билан бўладиган матчда СССР терма командаси составида кимлар ўйнайди?

„Бу саволга аниқ жавоб беришга ҳозир бироз қийналаман,— деди СССР терма командасининг старший тренери Николай Петрович Морозов ТАСС мухбири В. Дворцов билан бўлган суҳбатда.— Тренировка йиғилишларига биз дарвозабонлар — Л. Яшин («Динамо» Москва), А. Кавазашвили («Торпедо» Москва), ҳимоячилар В. Пономарев, А. Шестернев (ЦСКА), Г. Рябов («Динамо» Москва), В. Марушко («Торпедо» Москва), В. Афонин (СКА Ростов-Дон), В. Данилов («Зенит»), ярим ҳимоячилар — В. Воронин («Торпедо» Москва), Г. Хусаинов («Спартак» Москва), А. Федоров («Крилья Советов»), ҳужумчилар Л. Адамов («Динамо» Минск), С. Метревели («Динамо» Тбилиси), А. Банишевский («Нефтяник» Боку), В. Иванов («Торпедо» Москва), Б. Казаков (ЦСКА), М. Месхи «(Динамо» Тбилиси) ларни чақириб олдик.

Айрим етакчи ўйинчиларимиз Югославия командаси билан бўладиган матчда қатнаша олмайдилар. Киевликлардан В. Баннииков, А. Биба ва В. Хмельницкийлар Европа кубок эгалари ўртасида ўтказилаётган кубок матчларида қатнашишади. Торпедочи В. Шчербаков шикастланиб қолди. Тбилиси динамочилари Швецияга боришади. М. Месхи билан С. Метревели эса бормайди. В. Баркая, Г. Сичинава ва М. Хурцилава эса ўз командаси билан Швецияга боради.

Будапештга 19 футболчи жўнайди. 26 сентябрда Венгрия командаси билан бўладиган учрашувни Афинада бўладиган матч олдидан генерал репетиция деб ҳисобламаслигингизни илтимос қиламан. Греция терма командаси билан бўладиган расмий матчда бундан аввалги «юқори доирадаги» матчларда ўзини кўрсатган тажрибали футболчиларгина ўйнайди.

Команда раҳбарлари дарвозабонлар, марказий ҳимоячилар, ярим ҳимоячилар ва ҳужумчилар танлашда қийинчиликка учраётгани йўқ. Аммо қанот ҳимоячилар ўйинларини яхшилашларини истар эдик. Терма командага «таран» типидаги марказий ҳужумчи жуда зарур.

Агар биз Грецияда муваффақиятга эришсак, амалий жиҳатдан Лондонга йўлланмани қўлга киритган бўламиз. Дания ва Уэльс командалари билан бўладиган 2 та учрашувда ёш қобилиятли бир группа футболчиларни синаб кўриш имкониятига эга бўламиз. Ана шунда қанот ҳужумчиларга ва таран типидаги марказий ҳужумчига алоҳида эътибор берамиз.

СССР иккинчи терма командаси эса 1 сентябрда Ганновер шаҳрида Германия Федератив Республикасининг биринчи терма командаси билан учрашади.

Иккинчи терма командамиз бу матчга тренерлар Н. Гуляев ва Ю. Золотовлар раҳбарлигида тайёргарлик кўради. Бу командага қуйидаги футболчилар кирган: дарвозабонлар — А. Ракитский «(Динамо» Москва), Ю. Пшеничников («Пахтакор» Тошкент), В. Поляков («Локомотив» Москва), ҳимоячилар — В. Андреюк, В. Шустиков («Торпедо» Москва), В. Афонин (СКА Ростов-Дон), В. Семиглазов («Нефтяник» Боку), ярим ҳимоячилар — И. Савостников («Динамо» Минск), А. Еськов (СКА Ростов-Дон), Г. Логофет («Спартак» Москва), С. Кутивадзе («Торпедо» Кутаиси), ҳужумчилар—В. Кох, Н. Осянин («Крилья Советов»), В. Федотов (ЦСКА), Э. Маркаров («Нефтяник» Боку), Л. Адамов («Динамо» Минск).

(ТАСС).

«Старт» спорт клубида область қурувчи-спортчиларининг спартакиадаси бўлиб ўтди. 153-қурилиш тресті вакили С. Бобохонова 800 метрга югуришда биринчи ўринни эгаллади. Суратда: С. Бобохонова финишда.

И. Зайниддинов фотоси.

Суд залидан

СОХТА ИНСПЕКТОРНИНГ САРГУЗАШТИ

Мўйлаби сабза урабошлаган йигитча залда йиғилган тумонат одамни оғзига қаратиб сўзлаяпти. У, берилган саволларга қойиллатиб жавоб бераяпти.

— Айбингизга иқрормисиз?

— Гапни қаранг, иқрор бўлмасам шу қора курсида, шағамдек қотиб ўтирармидим.

— Қани, гапириб берингчи, жиноятингиз қандай йўллар билан содир бўлган?

— Мен, Владимир Дмитрович Кармалов, аввало шуни айтишим керакки, қаллоблик, бировнинг ҳақига хиёнат қилиш менга она сути билан кирган. Шу ўринда бир мисол келтирмоқчиман: ҳали-ҳали эсимда, 5—6 яшар бола бўлсам керак, дадам «ўғлим ўйнаб юрсин» деб менга аравача олиб берган. Мен ўша арава тумшуғига чизимча боғлаб, кўчага югурардим. Бир куни қўшнимиз кўмир тушираётган экан. Кўзини шамғалат қилиб аравачамга ортиб уйга ташийвердим. Шу куни икки оғилни қўшнимизнинг кўмири билан тўлдириб қўйибман...

Ана шунақа йўсинда тарбия еб ўсдим. Мана кўриб турибсизки, камолотга етганман. Лекин пул деган жойда ўзимни томдан ташлайдиган бўлиб катта бўлдим. Шунинг учун ўнни битирмай тезроқ пул топиш кетига тушдим. Шу мақсадда савдо ходимлари тайёрлайдиган уч ойлик курсга ўзимни урдим. Уч ой «ғир» этиб ўтиб кетди. Гувоҳнома ҳам қўлга тегди. Шу васиқа билан мени Киров райпишчеторгига қарашли 49-магазиннинг нон бўлимига ишга қўйишди. Сут билан кирган одатимни қўмсадим-да, бир йўла ҳам тарозидан, ҳам пулдан насибамга яраша ўмариб қолавердим. Сал кунда ҳамёнда пул қаппайди, уйда нон тўкин-сочин, эчкимиз ҳам серсут бўлиб қолди. Бунинг устига яна омад келди, райпишчеторг комсомол комитетига секретарь қилиб сайлашди. Амалдан фойдаланиб, газета ва журналга йиғилган 137 сўмни паққос еб юбордим. Буни билиб қолиб. комсомол болалар тушмагур ковушимни тўғрилаб, сафларидан чиқариб юборишди...

Бир куни дўконимни инспектор босди. Харидор ҳақига хиёнат қилаётган пайтимда қўлга тушдим. Инспектор «акт ёзаман» деб тиқилинч қилди. 50 манатни қўлига қистириб, отанг яхши, онанг яхши деб аранг жўнатдим. У кетганидан кейин, дўппини ерга қўйиб мундоқ ўйласам, менга инспекторлик маъқул кўринди. Шу ишнинг пайида бўлдим.

Шаҳар комсомол комитетининг савдо ишлари бўйича инспектори Ю. И. Агафонов билан дўстлашиб қолдим. Бир куни унинг олдига чиқиб ўтирувдим, сейфни очиқ қолдириб, ўзи қаёққадир чиқиб кетди. Кўзларим ола-кула бўлиб кетди. Фурсатни бой бермай, сейфга чанг солдим, 50 дона бланка билан тайёр гувоҳномани чўнтакка урдим. Туя кўрдингми, йўқ қабилида «дўстим» билан хайрлашиб, куёв бўлдим.

Шавкат Содиқов, Борис Мушеев деган учарларни ўзимга ҳамроҳ қилиб, овга чиқдим. Мўлжал билан шаҳардаги магазинларни бирин-кетин босиб, ағдар-тўнтар қилавердик.

Илинган магазин мудирлари, ёхуд сотувчилари типирчилаб, илтимосга ўтишарди. Мен бироз таранг қилиб, кейин мойиллик билдираман. Шундан кейин, кафтимга қистирилганини «ҳанна» деб оламан. Бир куни алоқ-чалоқ туш кўрдим. Эртаси Агафоновнинг олдига бориб, бутун сир-асроримни айтиб бердим. У бўлса:

— Ҳай-ҳай, зинҳор базинҳор бировга айта кўрма, — деб мени пишиқлаб, хонасидан чиқариб юборди. Кейин билсам у, ўзидан қўрққан экан. Шундан кейин яна ишни давом эттиравердим. Қарабсизки, яна пичоғим мой устида. Учовлон бебилиска тушаётган пулнинг кучи билан ресторанма-ресторан санқиб юрамиз. Тун оққанда уйга қайтаман. Онаизор эмасми, индамайди бечора.

— Хўш, бу ишларингизни ҳеч ким пайқамадими?

— Пайқади. Артемов деган совхоз ишчиси милиция ходимларидан ҳам хушёр экан. У Октябрь райпишчеторгига қарашли 72-магазин мудири Эдильман деган кишидан 225 сўм пора олаётганимда ёқамдан ғиппа бўғиб, шаҳар милиция бошқармасига олиб борди. Собиқ шаҳар ОБХССининг бошлиғи Шеряев деган одам мени қабул қилди. Ўша топда найранг ишлатдим. «Жамоатчи инспектор» деган бояги сейфдан ўғирлаган гувоҳномамни кўрсатиб: «Артемов менга туҳмат қилаяпти» деб аюҳаннос солдим. Шеряев хом ходимлардан экан, гапимга лаққа тушиб, мени қўйиб юборди. Артемовни қамаб қўйди. Қойилмисиз?! Шунда ёнимда 400 сўм порага олган пул, бир даста бланка бор эди. Шундан кейин ҳам ишимни яна давом этиравердим.

Вақт ўтиши билан пул ҳам, бланка ҳам, тугай деб қолди. Янгисини топиш керак. Топдим ҳам. Область савдо бошқармасида секретарь-машинистка бўлиб ишлайдиган Герасимчук деган аёлни қўлга олдим. У 500 сўм эвазига менга «жамоатчи инспектор» деб ҳужжат берди. Бу гал Саферов деган йигитни ўзимга ҳамроҳ қилиб, сафарга чиқдим. Бу бола менбоп экан. Яъни, пулни кўрса кўзининг жияги кериладиганлардан экан. У билан область районларига чиқиб, магазинларни ағдар-тўнтар қилавердик. Шундай қилиб, Шеряев хомлик қилиб, мени қўйиб юборгандан кейин, қарийб яна бир йил «инспектор»лик қилдим. Хомчўт қилиб қарасам, шу давр ичида жами бўлиб, 15 минг сўмдан зиёд пора пули олибман..

— Бу ножўя ишларингизга яна кимлар кўмаклашди?

— Раҳмат эсимга солганларингиз учун. Ёдимдан кўтарилаёзибди. 2-автоколонна шофери Юрий Аспанович Саруниян билан шахсий енгил машина эгаси Демидов деган кишилар машиналарини кун бўйи менинг ихтиёримга беришди. Хизмат ҳақи учун шаҳар ичидаги саргузаштимга бир кунга 20 манат, шаҳардан четдагисига 40 манатдан тўлаб турдим.

— Кимлардан қанчадан пора олганингиз эсингиздами?

— Ҳа, эсимда. Мен Орджоникидзе районидаги Қибрай сельпосига қарашли 9-магазин мудири У. Эгамбердиевадан 285 сўм, шу сельпога қарашли 4-магазин мудири А. Юсуповни қўрқитиб, 180 сўмини олдим. Чилонзор райпишчеторгига қарашли 9-магазин сотувчиси М. Туроновдан 50 сўм, Бўка райпотребсоюзига қарашли 8-магазин мудири Турдиқуловдан 250 сўм, Ўртасарой сельпосига қарашли 1-магазин мудири Пегайдан 200 сўм, Фрунзе райпишчеторгига қарашли 8-магазин мудири Павловскийдан 200 сўм, хуллас жами бўлиб юздан ортиқ магазинни босиб, пора олдим. Қойиллиги шу ердаки, бу гражданлар терговда ростига кўчиб, пул берганликларини бўйниларига олишди. Мени танишди. Бунинг учун минг тасанно, бу гражданларга! Лекин, Октябрь райпишчеторгига қарашли 22, 24, 73-магазинларда, Киров райпишчеторгига қарашли 3, 47, 27 ва Ленин райпишчеторгига қарашли 14, 9, 12, 33 магазинларнинг мудир ва сотувчилари пихи ёрилганлардан экан, ўзларини ҳар кўйга солиб, мени «танимайман» деб доғда қолдиришяпти. Улар пора берганликларидан бош тортишяпти. Бу албатта яхши эмас. Наҳотки, улар пора олган одамнинг кимлигини билишмаса!..

Ҳурматли газетхон! Чилонзор район халқ суди яқинда бош судья Т. А. Склевая раислигида В. Д. Кармаловнинг 1963 йилдан бери қилган жиноий ишлари юзасидан тергов ўтказиб, қарийб икки ой мобайнида 18 томдан иборат ишни кўриб чиқди. Судланувчи Кармалов жиноий ишларига иқрор бўлди ва шу ишга алоқадор баъзи шахсларнинг ҳам кирдикорларини фош қилди. Айбдорлар қилмишларига яраша жазога тортилди. Лекин, унинг жиноий ишига сўзсиз алоқадор ҳамда хушёрликни йўқотганлар ҳақида ҳам суднинг ажрими бўлишига қарамай, улар ҳамон дўппиларини яримта қилиб, таралла-бедод юришибди. Хўш, улар қачонгача сувдан қуруқ чиқиб юришар эканлар?

М. ИБРОҲИМОВ,
Х. ТОШХЎЖАЕВ.

Реклама ва эълонлар

ТЕЛЕВИДЕНИЕ

22 АВГУСТДА

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

Ўзбек тилида: 12.00— **Очил дастурхон** (болалар учун), 12.45 — **Тўғрилик** (телеспектакль).

Рус тилида: 13.20 — **Бахт сўқмоқларида** (болалар учун), 13.35— **Қанотли илон сири** (телеспектакль), 17.00 — **Одам расмини мен чиздим** (мультфильм), 18.00 — **Телевизион янгиликлар**, 18.15 — **Реклама ва эълонлар**, 18.20 — **Изланиш, меҳнат, муваффақият** (ҳужжатли фильм).

Ўзбек тилида: 18.30 — **Телевизион янгиликлар**, 18.45 — **Эстрада концерти**.

Рус тилида: 19.20 — **Чет эл кинохроникаси**, 19.30 — **Болалар яқинда мактабга боради** (ота-оналар учун), 19.50 — **ГДРлик меҳмонлар** (концерт), 20.30 — **Новости дня** киножурнали ва **Шикоят дафтарини беринг** номли бадиий фильм.

22.00 — **Эшиттиришлар программаси**.

Ўзбек тилида: 22.05 — **Экран куйлари**.

ИККИНЧИ ПРОГРАММА

18.00 дан — **Фрунзе телестудияси эшиттиришлари**.

ТЕАТР

МУҚИМИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА — 22/VIII да янги спектакль **Момо ер**, 23/VIII да **Тошболта ошиқ**, Ҳамза номли театрнинг ёзги биносида — 23/VIII да **Катта концерт**.

КИНО

ҚИШКИ БИНОДА

Макс Линдер компанияси — НАВОИЙ номли, «ЎЗБЕКИСТОН», «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ» (кундуз ва кечқурун), САНЪАТ САРОЙИ (кундуз соат 5 ярим, кеч 7 ярим ва 9 яримда). «СПУТНИК» (эрталаб 11, кундуз 1 ва 3 да).

Валера — «МОСКВА» (эрталаб соат 10, кундуз 2 ва кеч 6 да).

Туш — «СПУТНИК» (кундуз 12, 2, 4 ва кеч 9 да).

Скарамуш — «ИСКРА» (кеч соат 8 дан).

Жаноб 420 (1 ва 2-серия, эрталаб соат 11 ярим ва кундуз 4-10 минутда), **Козара** (1 ва 2-серия, кеч 9-50 минутда) — НАВОИЙ номли.

Тракторчилар — «МОСКВА» (кундуз ва кечқурун).

Оила тумори — САНЪАТ САРОЙИ (эрталаб соат 11, кундуз 1 ва 3 да).

ЧП (Фавқулодда ҳодиса) — «ИСКРА» (кеч соат 7 гача).

Оклахома — «СПУТНИК» (кундуз соат 5, кеч 6 ва 8 да).

Тақдир ноғоралари — «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ» (эрталаб соат 10 ва кундуз 2 да).

ЁЗГИ БИНОДА

(кеч соат 9 да бошланади)

Макс Линдер компанияси — «УДАРНИК».

Тракторчилар — «1 МАЙ».

ЧП (Фавқулодда ҳодиса) — «ФЕСТИВАЛЬ».

Нотаниш аёлнинг хати — КАФАНОВ номли.

Тоғ қонуни — ТЕЛЬМАН номли.

Жаноб 420 — НАВОИЙ номли

Никоҳсиз туғилганлар (кеч соат 8.45 минутда), **Валера** (кеч 10 яримда) — ПУШКИН номли.

КИРОВ НОМЛИ ПАРКДА
22 августда
СВЕРДЛОВ НОМЛИ КОНЦЕРТ ЗАЛИДА
24, 25 августда

концертлар

Концертларда: Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган артистлар **Фахриддин Умаров, Қундуз Миркаримова, Карим Алиев, Маҳмуд Муҳамедов**, солистлардан **Ҳадя Юсупова, Дилбар Абдуллаева, Тўхта Алихўжаева** ва ўзбек халқ чолғу ансамбли қатнашади.

Концерт кеч соат 9 да бошланади.

ПУШКИН НОМЛИ ПАРКДА
22 августда
ЎЗБЕК ДАВЛАТ ФИЛАРМОНИЯСИ ВА ЭСТРАДА АРТИСТЛАРИНИНГ

концерти

Концертда: Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган артистлар **Эргашхон Мирмаҳмудова, Убайдулла Мадраҳимов, Учқун Ғаниев, Муҳаммаджон Мирзаев**, солистлардан **Роҳатой Маннонова, Саида Толибохунова** ва бошқалар қатнашади.

Ўзбек халқ чолғу ансамбли жўр бўлади.

Концерт кеч соат 9 да бошланади.

Максим Горький кўчаси, 11-тупик, 33-уйда турувчи **Боқи Зиёрович Ортиқхўжаевнинг** Қизилтут кўчаси, 29-уйда турувчи Ҳабиба Ҳасановадан ажралиш ҳақидаги иши Тошкент шаҳар, Октябрь район халқ судида кўрилади

Фурқат кўчаси, Актюбинск тупик, 44-уйда турувчи **Шарифбой Султоновнинг** 2-Қатортол кўчаси, 2-Ҳосилот проезд, 84-уйда турувчи Мамлакат Исомиддиновна Иномовадан ажралиш ҳақидаги иши Тошкент шаҳар, Чилонзор район халқ судида кўрилади.

Редактор А. ИСМОИЛОВ.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети бирлашган нашриётининг босмахонаси. Тошкент шаҳри.

Р. 02279. Индекс 64969. Нашр. № 1831.